[5515] Ext.-301
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK (M. LAW)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Acceptance'. What are the Legal Rules of a 'Valid Acceptance' according to the 'Indian Contract Act', 1872? **[20]**

Q2) Explain in brief the 'Rights and Duties of Partners' towards other partners.**[20]**

OR

Who is an 'Unpaid Seller'? Explain in detail 'Rights of an Unpaid seller'.**[20]**

Q3) a) Define the terms 'defect' and 'deficiency' with illustrations under the Consumer Protection Act, 1986. **[10]**

b) Explain different kinds of Intellectual Property Rights. **[10]**

OR

a) Explain in detail concepts of 'Unfair Trade Practices' and 'Restrictive Trade Practices' with examples. **[10]**

b) Explain in detail 'Rights of Design Holder'. **[10]**

Q4) Define 'Negotiable Instrument'. Explain various 'Types of Endorsements'.**[20]**

Q5) Write short notes on (Any Two) : **[20]**

a) Parties to Negotiable Instruments.
b) Advantages of E-Commerce.
c) TRIPS.
d) Powers of Arbitrators.

✦✦✦✦

P117

[5515] Ext.-301
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK (M. LAW)
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
            2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
            3)   संदर्भांसाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) 'प्रस्तावाची स्वकृती' म्हणजे काय? भारतीय करार कायदा, 1872 नुसार प्रस्तावाच्या स्वकृतीसंबंधाचे कायदेशीर नियम स्पष्ट करा.   [20]

प्र.2) भागीदारांची इतर भागीदारांच्या प्रति असणारी 'हक्क व कर्तव्ये' थोडक्यात स्पष्ट करा.   [20]

किंवा

'अदत्त विक्रेता' म्हणजे कोण? अदत्त विक्रेत्याच्या अधिकारांचे सविस्तर वर्णन करा.   [20]

प्र.3) अ)   ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 नुसार 'दोष' आणि 'कमतरता' या संकल्पना उदाहरणासहित सविस्तर स्पष्ट करा.   [10]
        ब)   विविध प्रकारच्या बौद्धिक संपदा अधिकारांचे वर्णन करा.   [10]

किंवा

        अ)   'अनुचित व्यापारी प्रथा' आणि 'प्रतिबंधित व्यापारी प्रथा' या संकल्पना उदाहरणासहित सविस्तर स्पष्ट करा.   [10]
        ब)   डिझाईनधारकाचे अधिकार स्पष्ट करा.   [10]

प्र.4) चलनक्षम दस्तऐवजाची व्याख्या सांगा. पृष्ठांकनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.   [20]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]
        अ)   चलनक्षम दस्तऐवजाचे पक्ष
        ब)   ई–कॉमर्सचे फायदे
        क)   बौद्धिक संपदेच्या व्यापारासंबंधीच्या अधिकाराविषयीचे करार (TRIPS)
        ड)   मध्यस्थ किंवा लवादाचे अधिकार

[5515]Ext.-302

T.Y. B.Com. (External)

ADVANCED ACCOUNTING

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) State with reasons whether the following statements are True or False. (Any Six) **[12]**

     i) Acceptances, Endorsement and other obligations are a contingent liability of a bank.

     ii) Average clause is applicable in case of under-insurance.

     iii) The difference between invoice price and cost price of goods is called "Loading".

     iv) Liquid ratio is also known as 2:1 ratio.

     v) Single Entry System is not used by small traders hawkers and peddlers.

     vi) Branch Adjustment Account is prepared to ascertain the net profits of the branch.

     vii) AS-12 stands for Employees benefits.

     viii) 20% of the net profits of each year is carried forward to the Reserve Fund in cooperative society.

     ix) Service Tax is a tax imposed by Government of India on services provided outside India.

P.T.O.

b) Write Short Notes (Any Three). **[18]**

    i)   AS-17 Construction Contracts.

    ii)   Non Performing Assets.

    iii) Core Banking System.

    iv) Features of Consumer Co-operative Societies.

    v)   I.F.R.S.

    vi) Short Sales.

Q2) Following is the trial balance of Pratham Coop. Bank Ltd., Daund as on 31-3-2018. You are required to prepare Profit and Loss A/c for the year ended 31/3/2018 and the Balance Sheet as on that date as per Banking Companies Regulation Act with necessary schedules. **[20]**

Trial Balance as on 31/3/2018

Particulars	Debit (₹)	Particulars	Credit (₹)
Loan, Cash Credit & Overdraft	2,44,125	Share Capital 56,250 Equity Shares	
Premises	86,250	of Rs.10 each fully pd.	5,62,500
Indian Govt. Securities	4,50,000	Reserve fund	2,81,250
Salaries	31,500	Current Deposits	1,12,500
General expenses	30,375	Fixed Deposits	1,40,625
Rent & Taxes	3,375	Savings Bank Deposits	86,250
Director's fees	2,250	Profit & Loss as on	
Stock of stationery	9,000	01/04/2017	20,250
Bills purchased & discounted	51,750	Interest & Discount received	1,40,625
Interim dividend paid	19,125		
Shares of company	56,250		
Cash in hand	2,13,750		
Money at call & short notice	90,000		
Interest Paid	56,250		
Total	13,44,000		13,44,000

Adjustments:-

a)   Provide rebate on bills discounted Rs.1,125.

b)   Provide Rs. 3,375 for doubtful debts.

c)   Authorised capital was 1,20,000 equity shares of Rs. 10 each.

d)   Provide Rs. 9,000 for Taxation Reserve.

<div align="center">OR</div>

Following is the Trial Balance of Saraswathi Co-operative Credit Society Ltd., Surat as on 31/03/2018 and other information. You are required to prepare Profit & Loss a/c for the year ended 31/03/2018 & a Balance Sheet as on that date.

<div align="center">Trial Balance as on 31/03/2018</div>

Particulars	Debit(Rs.)	Particulars	Credit(Rs.)
Cash in hand	3,600	Share Capital (paid up)	7,50,000
Cash at bank	14,000	Reserve fund	50,000
Fixed Deposit with		Member's Deposit	22,47,750
Dena Bank	1,55,000	Dividend Equalisation Reserve	18,000
Office Furniture	7,000	Profit & Loss A/c	
Interest on members		(As on 01/04/2017)	11,000
Deposit	80,000	Interest received	1,78,000
Interest due on loans	8,000	Commission received	4,000
Salary & allowances	30,000	Sundry income	300
Office Expenses	5,000	Co-operative	
Printing & Stationery	400	Development fund	2,550
Travelling & Conveyance	600	Staff provident fund	20,000
Insurance Premium	1,000	Profit & Loss for	
Contribution to		the year 2016-17	60,000
provident fund	2,000		
Loan due from members	30,00,000		
Dividend paid	35,000		
	33,41,600		33,41,600

Other information:

a) Interest due on members deposit amounted to Rs.5,000.

b) Interest accrued due but not received was Rs.2,000.

c) Salaray due but not paid Rs.300

d) Charge Depreciation @ 10% p.a. on office furniture.

e) Audit fees due unpaid for the year amounted Rs.3,000

f) Directors made the following appropriations for the year 2016-17.

   i) Dividend @ 5% on paid up share capital.

   ii) Additions to Co-operative Development fund by Rs.3,000.

Q3) a) A fire occurred in the business premises of Maharashtra Traders on 15/10/2014. From the following particulars, ascertain the loss of stock and prepare a claim for insurance. **[10]**

Stock on 01/01/2013	Rs. 34,000
Purchases from 01/01/13 to 31/12/13	Rs. 1,22,000
Sales from 01/01/13 to 31/12/13	Rs. 1,80,000
Stock on 31/12/13	Rs. 30,000
Purchases from 1/1/14 to 14/10/14	Rs. 1,47,000
Sales from 1/1/14 to 14/10/14	Rs. 1,50,000

The stock salvaged was worth Rs. 18,000. The amount of policy was Rs. 63,000. There was an average clause in the policy.

b) Kirti Traders has a branch at Bangalore. Goods are invoiced at cost plus 50%. Branch remits all cash received to head office and all expenses are met by head office. From the following particulars, prepare Branch Stock A/c, Branch Debtors A/c, Branch petty cash A/c, Branch Expenses A/c & Branch Adjustment A/c. **[20]**

	Rs.
Stock on 01/04/2017	9,300
Debtors on 01/04/2017	6,800
Petty cash on 01/04/2017	100
Goods invoiced to Branch at Invoice price	51,000
Cash sales	25,010
Credit sales	31,000
Petty cash remittance to Branch	400
Cash received from ledger accounts	30,400
Goods returned by credit customers	1,200
Goods returned by branch to head	1,500
Office at invoice price	
Actual petty expenses by branch	370
Allowances to Debtors	400
Goods transferred from Satara	2,100
Branch to Bangalore Branch Bad debts written off	600
Shortage of goods	450
Discount allowed to customers	200
Rent & Taxes	3,000
Salaries & wages	2,000
Advertisement	400
Interest charged on the overdues of credit customers	1,000

Q4) Chandrika Traders, keeps their books on Single Entry System. **[20]**

a) Their Balance Sheet as on 01/04/17 is as follows.

Liabilities	₹	Assets	₹
Capital	1,20,600	Land & Building	80,000
Creditors	69,800	Machinery	50,000
Bills payable	29,000	Patents	20,000
Loans	30,600	Fixtures	15,000
Gen. Reserve	20,000	Stock	44,600
O/s. Wages	2,680	Debtors	49,400
Bank overdraft	4,000	Bills Receivables	14,600
		Cash in hand	3,080
Total	2,76,680	Total	2,76,680

b) Cash Book for the year ended 31/3/18

Particulars	₹	Particulars	₹
To Balance b/d	3,080	By Bank overdraft	4,000
To Debtors	45,980	By Wages	15,280
To Bills receivable	11,400	By Loans paid	10,600
To Capital	15,000	By Creditors	41,000
To Sales	35,820	By Bills payable	21,800
To Commission	5,000	By Salaries	23,400
To Rent	22,000	By Sundry Expenses	1,460
		By Int. on loans	2,000
		By Drawings	8,940
		By 6% Investment (purchased on 1/10/17)	8,000
		By Bal c/d	
		Cash	1,580
		Bank	220
	1,38,280		1,38,280

c) The Remaining transactions:-

	Rs.
Credit Sales	76,000
Credit Purchases	70,000
Bills Receivable received	21,400
Stock on 31/3/2018	59,000
Discount to customers	1,020
Discount from suppliers	740
Bills payable issued	19,400
Bill Receivable dishonoured	3,000

d)   Adjustments:-

   i)   Provide 5% for doubtful debts on debtors and bills receivable.

   ii) Depreciate Machinery by 5% and land & building by 2½%, Patents and fixtures by 10%.

   iii) Outstanding wages are Rs. 1,820 and salary outstanding amounted to Rs. 1,080.

   iv) Transfer Rs.10,000 to General Reserve.

Prepare Trading A/c & Profit & Loss A/c & Balance Sheet as on 31/3/18.

OR

The following summarised Profit and Loss A/c of Tanya Ltd. for the year ended 31/3/2018 and Balance Sheet as on that date.

Dr.		Trading A/c	Cr.
Particulars	₹	Particulars	₹
To Opening Stock	1,00,000	By Sales	8,50,000
To Purchases	5,60,000	By Closing Stock	1,50,000
To Gross profit	3,40,000		
	10,00,000		10,00,000

Profit and Loss A/c

Particulars	₹	Particulars	₹
To Operating Expenses		By Gross profit	3,40,000
Selling & Distribution	30,000	By Non-op. Income	
Administrative Exp.	1,50,000	Interest	3,000
Finance Charges	15,000	Profit on sale of shares	7,000
To Non-op.Expenses			
Loss on sale of Assets	5,000		
To Net Profit	1,50,000		
Total	3,50,000		3,50,000

Balance Sheet of Tanya Ltd. as on 31/3/18.

Liabilities	₹	Assets	₹
Issued Capital		Land & Building	1,50,000
2000 Equity Shares of		Plant & Machinery	80,000
Rs.100 each	2,00,000	Stock	1,50,000
Reserve Fund	90,000	Debtors	70,000
Profit & Loss A/c	60,000	Bank balance	30,000
Sundry Creditors	1,20,000		
Bank Overdraft	10,000		
Total	4,80,000	Total	4,80,000

Calculate the following ratios:-

a)   Current Ratio.

b)   Liquid Ratio.

c)   Gross Profit Ratio.

d)   Net Profit Ratio.

e)   Operating Ratio

f)   Stock Turnover Ratio.

g)   Debtors Turnover Ratio.

🐝 🐝 🐝 🐝

[5515] Ext.-303
T.Y. B.Com. (External)
ECONOMICS
Indian and Global Economic Development
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
    1)   *All questions are compulsory.*
    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the place of Agriculture in the Indian Economy. **[20]**

Q2) What are the basic characteristics of the Indian Economy as an Emerging Economy? **[20]**

OR

Explain the characteristics of industrial policy 1991.

Q3) a) Explain the importance of foreign trade in economic development. **[10]**
    b) State the role of human resource in economic development. **[10]**

OR

    a) What are the challenges on Globalisation?
    b) State the advantages of foreign capital.

Q4) Explain the role of basic infrastructure in economic development of India.**[20]**

Q5) Write notes on (Any Two) : **[20]**
    a) SAARC.
    b) World Trade Organization (WTO).
    c) Human Development Index (HDI).
    d) Convertibility of rupee on current account.

✦ ✦ ✦ ✦

P119

[5515]Ext.-303
T.Y. B.Com. (External)
ECONOMICS
Indian and Global Economic Development
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]*   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   *1)*   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
               2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
               3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे स्थान स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) उद्योन्मुख अर्थव्यवस्था म्हणून भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?   **[20]**
किंवा
1991 च्या औद्योगिक धोरणाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) अ)   आर्थिक विकासात परकिय व्यापाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.   **[10]**
         ब)   मानवी साधनसंपत्तीची आर्थिक विकासातील भुमिका सांगा.   **[10]**
किंवा
         अ)   जागतिकीकरणाची आव्हाने कोणती आहेत?
         ब)   परकिय भांडवलाचे फायदे सांगा.

प्र.4) भारताच्या आर्थिक विकासामध्ये पायाभुत सुविधांची भुमिका स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**
         अ)   सार्क
         ब)   जागतिक व्यापार संघटना
         क)   मानवी विकास निर्देशांक
         ड)   चालु खात्यावरील रूपयाची परिवर्तनियता

[5515] Ext.-304
T.Y. B.Com. (External)
ECONOMICS
International Economics
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
  1) *All questions are compulsory.*
  2) *Figures to the right indicate full marks.*
  3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Explain the term 'International Trade'. Distinguish between Domestic Trade
and International Trade.   **[20]**

Q2) Critically examine the Comparative Cost Advantage theory of International
Trade.   **[20]**

                                   OR

Explain the factors determining 'Terms of Trade'.   **[20]**

Q3) a) Explain the concept of 'Balance of Trade' and 'Balance of Payments'.**[10]**
     b) Explain the structure of 'Foreign Exchange Market'.   **[10]**

                                   OR

     a) Explain the objectives of 'SAARC'.   **[10]**
     b) Explain the nature and scope of Euro Dollar Market.   **[10]**

Q4) Evaluate the India's Foreign Trade Policy since 1991.   **[20]**

Q5) Write short notes on (Any Two) :   **[20]**
     a) Intra Industrial Trade.
     b) Fixed and Flexible Exchange Rate.
     c) BRICS.
     d) Role of Multi National Corporations.

                            ✦ ✦ ✦ ✦

P120

[5515] Ext.-304
T.Y. B.Com. (External)
ECONOMICS
International Economics
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]*   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2)   उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.
3)   आवश्यक त्या ठिकाणी आकृती काढा.
4)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची संकल्पना स्पष्ट करा. देशांतर्गत व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील फरक स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या तुलनात्मक खर्च–लाभ सिद्धांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.   **[20]**

किंवा

व्यापार शर्ती ठरविणारे घटक स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.3) अ)   व्यापारतोल आणि व्यवहारतोलाची संकल्पना स्पष्ट करा.   **[10]**
ब)   परकिय विनिमय बाजाराची रचना स्पष्ट करा.   **[10]**

किंवा

अ)   सार्क (SAARC) ची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.   **[10]**
ब)   युरो–डॉलर बाजाराचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.   **[10]**

प्र.4) 1991 पासूनच्या भारताच्या परकिय व्यापार धोरणाचे मुल्यमापन करा.   **[20]**

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**
अ)   आंतरउद्योग व्यापार
ब)   स्थिर आणि लवचिक विनिमय दर
क)   ब्रिक्स (BRICS)
ड)   बहुराष्ट्रीय महामंडळाची भुमिका

[5515] Ext.-305
T.Y. B.Com. (External)
AUDITING AND TAXATION
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

  1) *All questions are compulsory.*

  2) *Figures to the right indicate full marks.*

  3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) What is meant by Auditing? State the objectives of Auditing.   **[20]**

OR

  a) Explain the basic principles of governing an efficient Audit.   **[10]**

  b) Explain the content of Audit Report.   **[10]**

Q2) Write short notes on (Any Four) :   **[20]**

  a) Types of Audit Report.

  b) Types of Frauds.

  c) Audit Programme.

  d) Tax Audit.

  e) Liabilities of Company Auditor.

  f) Types of EDP Accounting System.

Q3) a) Write the following terms :   **[10]**

  i) Advance Tax.

  ii) Income.

  iii) Agriculture Income.

  iv) Assessee.

OR

Mr. Nilesh owns two houses for his Residential purpose following details are available. **[10]**

Particulars	House I	House II
	₹	₹
Standard Rent	4,80,000	6,00,000
Fair Rent	5,00,000	4,90,000
Municipal value	6,00,000	7,30,000
Repairs	60,000	70,000
Ground Rent	70,000	60,000
Municipal Tax paid by Tenant	15,000	20,000
Interest on Borrowed loan (taken after 1.4.99)	2,15,000	1,90,000

You are required to determine the taxable income from House property of Mr. Nilesh for A.Y. 2019-2020.

b) From the following Profit & Loss Account of Mr. Swaraj, Pune compute his taxable income from business for A.Y. 2019-20. **[10]**

Dr.   Cr.

Particulars	₹	Particulars	₹
To Salary	40,000	By Gross profit B/d	2,22,400
To Rent	46,000	By Bad debts Recovered	15,000
To Advertisement	15,000	By Commission	85,000
To Int. on loan (Business)	16,000	(Business Related)	
To Depreciation	95,000	By Dividend from	15,000
To Printing & Stationery	24,000	Domestic company	
To Postage	2,400	By FD Interest	40,000
To Loss on sale of share	9,000		
To General Expenses	15,000		
To Patents	20,000		
To Bad debts	5,000		
To Income Tax	2,000		
To Wealth Tax	1,000		
To R.D.D.	6,000		
To Penalty on GST	4,000		
To Charity to poor	2,000		
To LIP (Self)	12,000		
To Net Profit	63,000		
	3,77,400		3,77,400

Additional Information :

    a)   Printing Stationery & Advertisement Expenses is 50% related to Private purpose.

    b)   Allowable Depreciation as per Income Tax Act ₹ 90,000.

    c)   Business receipts ₹ 90,000 is not entered into Profit & Loss Account.

    d)   Depreciation on Patents @ 25% is allowed as deduction.

Q4) Mr. Raj is an employee of ABC Ltd. Co, Nashik. Find out taxable income from salary for the A.Y. 2019-20. **[20]**

    a)   Basic salary ₹ 80,000 p.m.

    b)   D.A. 20% on Basic salary (From the part of Retirement Benefit).

    c)   Bonus 10% on Basic salary.

    d)   Entertainment allowance ₹ 10,000.

    e)   Employer contribution to RPF @ 16%.

    f)   Interest credited to RPF balance @ 12% ₹ 36,000.

    g)   Reimbursement of medical expenses ₹ 24,000.

    h)   Electricity and water charges ₹ 5,000 p.a. each paid by employer.

    i)   His contribution to RPF ₹ 8,000.

    j)   He has 3 childrens studying in school. He get ₹ 80 p.m. as education allowance for each children.

    k)   Free refreshment in office ₹ 5,000 p.a.

    l)   Free meal for 280 working days costing ₹ 120 per meal.

    m)   A motor car (1.8 CC) is provided by employer for the purpose of office as well as private. Driver also provided with car. Expenses is born by employer.

    n)   Insurance premium on his own policy ₹ 10,000 and his wife policy ₹ 8,000 is paid by employer.

    o)   Employer deducted ₹ 2,500 as Professional Tax from his salary.

Q5) Mr. Avinash aged 50 years working in PQR Ltd., Mumbai. He has furnished the following details on his income for the year ended 31.3.2019. **[20]**

Particulars	₹
Salary	6,80,000
Transport Allowance	10,000
House Rent Allowance received	1,20,000
Rent paid on House	96,000
Medical Allowance	48,000
Taxable Income from Let out property	1,36,820

Municipal Tax paid	
Current Year	4,000
Last Year	2,000
Free car (1800 CC) use both purpose office as well as private cost of expenses is born by employee himself.	22,000
Share of profit from	
20% share of profit from partnership firm	40,000
A Hindu undivided Family	38,000
Income from Business	6,20,000
Dividend received from Domestic company	60,000
Interest received on FD	80,000
Interest on capital from Firm at 12% p.a.	92,000
Amount received on maturity claim of Insurance policy (Bonus include ₹ 40,000)	2,40,000
Income from Lottery	80,000
Interest received on Saving Bank A/c.	16,000
Long Term Capital gain	1,60,000
His Saving & Investment	
1) LIC premium	60,000
2) Donation to National Defence Fund	20,000
3) Repayment of Higher Education Loan (Including Interest Rs. - 20,000)	60,000
4) Repayment of Housing Loan (Including Interest ₹ 30,000 & Stamp Duty ₹ 10,000)	90,000
5) Medical Insurance Premium	
Mother (by cheque) (Age 69 years)	32,000
Himself (by cash)	15,000
6) National saving certificate	60,000
7) Deposited in PPF Account	60,000
He paid Professional Tax	2,500
Company has deducted TDS from his salary for the year	2,40,000

Compute total taxable Income & Tax liability of Mr. Avinash for the A.Y. 2019-2020.

✦✦✦✦

P121

[5515] Ext.-305
T.Y. B.Com. (External)
AUDITING AND TAXATION
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/   /एकूण गुण : 100

सूचना :–   *1)*   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक
             2)   उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
             3)   कॅल्क्युलेटरच्या वापरास परवानगी आहे.
             4)   आवश्यक असल्यास इंग्रजी भाषेतील प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) अंकेक्षण म्हणजे काय ? अंकेक्षणाची उद्दिष्ट्ये सविस्तरपणे स्पष्ट करा.   [20]
                                        किंवा
    अ)   अंकेक्षण ही संज्ञा स्पष्ट करा. प्रभावी अंकेक्षण करण्यासाठी लागणारे मुलभुत तत्वे सविस्तर सांगा.[10]
    ब)   अंकेक्षण अहवालाचे घटक सांगा.   [10]

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)   [20]
    अ)   अंकेक्षण अहवालाचे प्रकार
    ब)   अफरातफरीचे प्रकार
    क)   अंकेक्षण कार्यक्रम
    ड)   कर अंकेक्षण
    ई)   अंकेक्षकाच्या जबाबदाऱ्या
    फ)   ई.डी.पी. लेखा प्रणालीचे प्रकार

प्र.3) अ)   खालील संकल्पना लिहा.   [10]
    i)   अग्रीम कर
    ii)   उत्पन्न
    iii)   कृषी उत्पन्न
    iv)   कर दाता
                                        किंवा

5

श्री निलेश यांचे मालकीचे दोन घरे असून ती निवासासाठी वापतात त्यांची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे :

तपशील	घर क्र. 1	घर क्र. 2
योग्य (मानक) भाडे	4,80,000	6,00,000
वाजवी भाडे	5,00,000	4,90,000
नगरपालिका मुल्यांकन	6,00,000	7,30,000
दुरूस्ती	60,000	70,000
भु भाडे	70,000	60,000
भाडेकरूने भरलेला नगरपालिका कर	15,000	20,000
घर बांधकामासाठी घेतलेल्या कर्जावरील व्याज (कर्ज हे १.४.९९ नंतर घेतलेले आहेत)	2,15,000	1,90,000

श्री निलेश यांचे कर निर्धारण वर्ष 2019-20 साठी घरापासुनचे करपात्र उत्पन्न काढा.

ब) श्री. स्वराज पुणे, यांनी दिलेल्या नफा व तोटा पत्रकावरून कर निर्धारण वर्ष 2019-20 करीता त्यांचे व्यवसायापासुनचे करपात्र उत्पन्न काढा.   [10]

तपशील	₹	तपशील	₹
पगार	40,000	ढोबळ नफा	2,22,400
भाडे	46,000	बुडीत उधारी वसुली	15,000
जाहिरात	15,000	कमीशन	85,000
कर्जावरील व्याज (व्यवसाय)	16,000	(व्यवसायाशी संबंधित)	
घसारा	95,000	भारतीय कंपनीकडुन	
प्रिंटींग व स्टेशनरी	24,000	मिळालेला लाभांश	15,000
पोस्टेज	2,400	मुदतठेवीवरील व्याज	40,000
भाग विक्रीपासुन झालेले नुकसान	9,000		
सामान्य खर्च	15,000		
पेटेंट्स	20,000		
बुडीत कर्ज	5,000		
आयकर	2,000		
संपत्ती कर	1,000		
आर. डी. डी.	6,000		
वस्तु व सेवा करावरील दंड	4,000		
गरीबांना दिलेला निधी	2,000		
जीवन विमा हप्ता (स्वतःसाठी)	12,000		
निकाळ नफा	63,000		
	3,77,400		3,77,400

इतर माहिती –

i) प्रिंटींग स्टेशनरी व जाहिरात खर्च 50% वैयक्तिक स्वरूपाचा आहे.

ii) आयकर कायद्यानुसार मान्य असलेला घसारा रू. 90,000 आहे.

iii) व्यवसायीक मिळकत रू. 90,000 नफा व तोटा पत्रकात समाविष्ट करण्यात आलेली नाही.

iv) पेटेंटसाठी 25% दराने घसारा मान्य आहे.

प्र.4) श्री राज हे नाशिक येथील ABC कंपनीचे कर्मचारी आहेत. त्यांचे करनिर्धारण वर्ष 2019-20 साठी वेतनापासूनचे करपात्र उत्पन्न काढा. **[20]**

i) मुळ पगार प्रति माह रू 80,000.

ii) महागाई भत्ता 20% मुळ वेतनावर (निवृत्ती लाभासाठी ग्राह्य धरला जाईल.)

iii) बोनस 10% मुळ वेतनावर

iv) करमणुक भत्ता ₹10,000

v) मालकाचे मान्यता प्राप्त भविष्य निर्वाह निधीला योगदान 16%.

vi) मान्यता प्राप्त भविष्य निर्वाह निधीवरील 12% दराने व्याज रू. 36,000.

vii) वैद्यकीय खर्चाची परीपुर्ती रू. 24,000.

viii) वीज व पाणीबील रू. 5,000 प्रति वर्षी मालकाने भरले आहे.

ix) स्वतःचे मान्यता प्राप्त भविष्य निर्वाह निधीस योगदान रू. 8,000

x) त्यांना तीन शाळेत जाणारी मुले आहेत त्यासाठी प्रत्येक मुलासाठी रू. 80 प्रतिमाह शैक्षणिक भत्ता देण्यात येतो.

xi) कार्यालयामध्ये मोफत अल्पोउपहार रू. 5,000 प्रति वर्षी मिळतो.

xii) त्यांना 280 कामांच्या दिवसामध्ये रू. 120 प्रमाणे मोफत जेवन मिळाले.

xiii) कंपनीने त्यांना 1.8 CC ची कार कार्यालयीन व खाजगी वापरासाठी दिलेली आहे. सोबत ड्राईव्हरची व्यवस्था केलेली आहे. कारचा खर्च मालकाने केलेले आहे.

xiv) स्वतःचा विमा हप्त्याची रू. 10,000 व पत्नीचा विमा हप्ता रू. 8,000 प्रति वर्षी मालकाने भरलेला आहे.

xv) श्री राज यांच्या वेतनातुन मालकाने रू. 2,500 व्यवसाय कर कापुन घेतला आहे.

प्र.5) श्री अविनाश यांचे वय 50 वर्षे असून ते PQR Ltd., मुंबई येथे काम करतात. त्याच्या वर्षाअखेरच्या उत्पन्नाची माहिती खालीलप्रमाणे 31/3/19 रोजी दिलेली आहे. **[20]**

तपशील	₹
पगार	6,80,000
वाहतुक भत्ता	10,000
घरभाडे भत्ता (मिळाले)	1,20,000
घरभाडे (अदा केले)	96,000

	वैद्यकिय भत्ता	48,000
	भाड्यावर दिलेल्या घरापासुनचे उत्पन्न	
	नगरपालिका कर अदा केले आहे	1,36,820
	चालु वर्ष	4,000
	मागील वर्ष	2,000
	मालकाने (1800CC) कार कार्यालयीन व खाजगी वापरासाठी	
	दिली आहे. सर्व खाजगी खर्च मालक स्वतः देतो.	22,000
	नफ्यातील हिस्सा खालीलप्रमाणे	
	20% हिस्सा हा भागीदारी मधला आहे.	40,000
	हिंदू अविभक्त कुटूंब पद्धत	38,000
	व्यवसायापासून मिळणारे उत्पन्न	6,20,000
	देशी कंपनीकडून मिळालेला लाभांश	60,000
	मुदतठेवीवरील व्याज	80,000
	भांडवलावरील व्याज 12% प्रमाणे (भागीदारी)	92,000
	विमा पॉलीसीची मुदत समाप्ती नंतर मिळालेली रक्कम	
	(त्यात रू. 40,000 बोनस समाविष्ट आहे.)	2,40,000
	लॉटरीपासुन मिळालेले उत्पन्न	80,000
	बचत खात्यावर मिळालेले व्याज	16,000
	दिर्घकालीन भांडवली नफा	1,60,000
	त्यांची बचत व गुंतवणूक खालीलप्रमाणे आहे.	
i)	जीवन विमा हप्ता	60,000
ii)	राष्ट्रीय संरक्षण निधी साठी देणगी	20,000
iii)	उच्च शिक्षण कर्जांची परतफेड (त्यात व्याज रू. 20,000 समाविष्ट आहे)	60,000
iv)	गृह कर्जांची परतफेड (त्यात रू. 30,000 व नोंदणी	
	शुल्क रू 10,000 समाविष्ट आहे.)	90,000
v)	वैद्यकिय विमा हप्ता	
	आई (चेक ने) (वय 69 वर्ष)	32,000
	स्वतः (कॅश)	15,000
vi)	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र	60,000
vii)	भविष्य निर्वाह निधीतील गुंतवणूक	60,000
	त्याने व्यवसाय कर भरलेला आहे	2,500
	कंपनीने त्यांच्या वेतनातुन वर्षासाठी TDS कपात केला आहे.	2,40,000

कर आकारणी वर्ष 2019-20 करीता करपात्र उत्पन्न व करदेयता काढा.

[5515] Ext.-306
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS ADMINISTRATION
Human Resource Development & Marketing
(2013 Pattern) (Paper - II) (3411)

Time : 3 Hours]   **[Max. Marks :100**

Instructions to the candidates:
 1) *All questions are compulsory.*
 2) *Figures to the right indicate full marks alloted to the question.*

Q1) Define Human Resource Planning? Discuss the scope and nature of Human Resource Planning.   **[20]**

Q2) What is training? State the various methods of training.   **[20]**

                                    OR

What is career planning? What are the objectives of career planning?   **[20]**

Q3) a) What is the procedure of performance appraisal?   **[10]**
      b) Explain the functions of marketing.   **[10]**

                                    OR

      a) What are the advantages of trade mark?   **[10]**
      b) Explain the significance of Global Marketing.   **[10]**

Q4) What is distribution channels? State the types of distribution channels. **[20]**

Q5) Write short notes on (Any two) :   **[20]**
      a) E-Marketing
      b) Voluntary Retirement scheme
      c) Quality Circles
      d) Characteristics of packaging

P122

[5515] Ext.-306
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS ADMINISTRATION
Human Resource Development & Marketing
(2013 Pattern) (Paper - II) (3411)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
           2)   उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
           3)   संदर्भांसाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) मानवी संसाधन नियोजनाची व्याख्या द्या. मानवी संसाधन नियोजनाची व्याप्ती व स्वरूपाची चर्चा करा.**[20]**

प्र.2) प्रशिक्षण म्हणजे काय? प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या विविध पद्धती सांगा.   **[20]**

किंवा

कारकीर्द नियोजन म्हणजे काय? कारकीर्द नियोजनाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.3) अ)   कार्यक्षमता मुल्यांकनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.   **[10]**

     ब)   विपणनाची कार्ये स्पष्ट करा.   **[10]**

किंवा

     अ)   मुद्रीकरणाचे फायदे कोणते?   **[10]**

     ब)   जागतिक विपणनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.   **[10]**

प्र.4) वितरण मार्गांचा अर्थ सांगून वितरण मार्गांचे प्रकार सांगा.   **[20]**

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**

     अ)   ई–मार्केटिंग

     ब)   स्वेच्छा निवृत्ती योजना

     क)   गुणवत्ता मंडळ

     ड)   बांधणीची वैशिष्ट्ये

[5515] Ext.-307
T.Y. B.Com. (External)
BANKING AND FINANCE
305-b : Financial Markets and Institutions in India
(2013 Pattern) (Paper - II) (3421)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain basics of exchange rate determination and foreign exchange risk management. **[20]**

Q2) Write role of financial system in economic development and indicators of financial development. **[20]**

OR

Explain structure of Indian money market and reforms in Indian Money Market after 1991. **[20]**

Q3) a) Explain participants of Indian Capital Market. **[10]**
     b) Explain objectives of Security Exchange Board of India (SEBI). **[10]**

OR

     a) State functions of Small Industries Development Bank. **[10]**
     b) State functions of Merchant Bank. **[10]**

Q4) Explain distinction between Bank and Non-Banking Financial Institutions. **[20]**

Q5) Write short notes on (Any Two) : **[20]**
     a) Post office saving scheme.
     b) Functions of Industrial finance corporation of India.
     c) Provident Fund Regulatory and Development Authority.
     d) Performance of Unit Trust of India.

✦✦✦✦

P123

[5515] Ext.-307

T.Y. B.Com. (External)

BANKING AND FINANCE

305-b : Financial Markets and Institutions in India

(2013 Pattern) (Paper - II) (3421)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) विनिमय दर निर्धारणाची मुलतत्त्वे आणि परकीय विनिमय जोखीम व्यवस्थापन स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) आर्थिक विकासातील वित्तीय व्यवस्थेची भुमिका आणि वित्तीय विकासाचे निर्देशक लिहा.   **[20]**

किंवा

भारतीय नाणे बाजाराची रचना आणि 1991 नंतर भारतीय नाणे बाजारातील सुधारणा स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.3) अ)   भारतीय भांडवल बाजारातील सहभागी घटक स्पष्ट करा.   **[10]**

ब)   भारतीय प्रतिभुती विनिमय मंडळाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.   **[10]**

किंवा

अ)   भारतीय लघुउद्योग विकास बँकेची कार्ये सांगा.   **[10]**

ब)   मर्चंट बँकेची कार्ये सांगा.   **[10]**

प्र.4) बँका आणि बिगर–बँकींग वित्तीय संस्थांमधील फरक स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**

अ)   पोस्ट ऑफीस बचत योजना

ब)   भारतीय औद्योगिक वित्त महामंडळाची कार्ये

क)   भविष्य निर्वाह निधी नियामक आणि विकास प्राधिकरण

ड)   भारतीय युनिट ट्रस्टची कामगिरी

[5515] Ext.-308
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS LAW'S AND PRACTICES - II
(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State meaning of Business Ethics. Explain the principle of Business Ethics.**[20]**

Q2) State the rules for payment of wages, Responsibility of payment of wages and wages period as per the Wages Act, 1936. **[20]**

OR

Explain the privileges and special rights of Registered Trade Union as per the Trade Union Act, 1926. **[20]**

Q3) a) State provisions regarding offences and penalties as per the Provident Fund and Miscellaneous Act, 1952. **[10]**

b) State the meaning of Oppression and Mismanagement. State the things which includes in Oppression and Mismanagement. **[10]**

OR

a) State meaning of Inspection and Investigation and explain the difference between Inspection and Investigation. **[10]**

b) Explain the concepts of Minimum Bonus and Maximum Bonus as per the Bonus Act, 1965. **[10]**

Q4) Explain the provisions regarding safety of workers as per the Factories Act, 1948. **[20]**

Q5) Write short notes (Any Two) : **[20]**
   a) Provisions of welfare of the workers. (The Factories Act, 1948).
   b) Provisions regarding Compromise an Arrangement.
   c) Inspector as per the payment of Wages Act, 1936.
   d) Social responsibilities of Companies.

✦✦✦✦

P124

[5515] Ext.-308
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS LAW AND PRACTICES - II
(2013 Pattern) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
            2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
            3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) व्यावसायिक नितीमत्ता म्हणजे काय? व्यावसायिक नितीमत्तेची तत्वे स्पष्ट करा.   [20]

प्र.2) वेतन (मजुरी) देण्याचे नियम, वेतन देण्याची जबाबदारी, वेतन देण्याची मुदत या संबंधीची माहिती वेतन देण्याबद्दलचा कायदा 1936 नुसार सांगा.   [20]

किंवा

कामगार संघटनांचा कायदा, 1926 अन्वये नोंदणी झालेल्या कामगार संघटनांचे विशेष हक्क व सवलती स्पष्ट करा.   [20]

प्र.3) अ)   भविष्य निर्वाहनिधी व विविध तरतुदींचा कायदा, 1952 अन्वये गुन्हे व दंडाबाबतच्या तरतुदी सांगा.   [10]

ब)   जुलूम व गैरकारभाराचा अर्थ सांगा. जुलूम आणि गैरकारभारात समाविष्ट होणाऱ्या बाबी सांगा.[10]

किंवा

अ)   निरीक्षण आणि अनुसंधानाचा अर्थ सांगुन निरीक्षण आणि अनुसंधानातील फरक स्पष्ट करा.   [10]

ब)   बोनस कायदा, 1965 अन्वये किमान बोनस आणि कमाल बोनस या संकल्पना स्पष्ट करा.   [10]

प्र.4) कारखान्यांचा कायदा, 1948 अन्वये कारखान्यातील कामगारांच्या सुरक्षिततेबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.[20]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]
    अ)   कामगारांच्या कल्याणाच्या तरतुदी (कारखाना कायदा, 1948)
    ब)   तडजोड आणि व्यवस्थेसंदर्भातील तरतुदी
    क)   निरीक्षण (तपासणी अधिकारी) (वेतन देण्याबद्दलचा कायदा, 1936)
    ड)   कंपन्याच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या

[5515] Ext.-309
T.Y. B.Com. (External)
305 (d) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
(2013 Pattern) (Paper - II) (3441)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
  1) *Q.No. 1 is compulsory.*
  2) *Solve any five questions from Q.No. 2 to Q.No. 9.*
  3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Co-operative Management. Explain the objectives and functions of Co-operative Management. **[20]**

Q2) Define Director. Explain the responsibilities and role of board of directors in co-operative management. **[16]**

Q3) What is mean by Human Resource Management? Explain the role of HRM in recruitment and training. **[16]**

Q4) Define decision making. State the importance of decision making in co-operative management. **[16]**

Q5) Explain the powers and functions of Co-operative Registrar. **[16]**

Q6) What is Financial Planning? Explain briefly the budget and Accounting of Co-operatives. **[16]**

Q7) What do you know about financial control? Explain the operating expenditure and cost control of co-operatives. **[16]**

Q8) State the objectives and significance of Co-operative Audit. **[16]**

Q9) State briefly the powers and duties of Co-operative Auditor. **[16]**

✦ ✦ ✦ ✦

P125

वेळ : *3 तास/*   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   *1)*   प्रश्न क्र.1 अनिवार्य आहे.

                 2)   प्रश्न क्र. 2 ते 9 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

                 3)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) सहकार व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. सहकार व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे आणि कार्य सांगा.   [20]

प्र.2) संचालकाची व्याख्या द्या. सहकार व्यवस्थापनात संचालक मंडळाच्या जबाबदाऱ्या आणि भुमिका स्पष्ट करा.   [16]

प्र.3) मानव संसाधन व्यवस्थापन म्हणजे काय? कर्मचारी भरती आणि प्रशिक्षण संदर्भात मानव संसाधन व्यवस्थापनाची भुमिका सांगा.   [16]

प्र.4) निर्णय प्रक्रियेची व्याख्या द्या. सहकार व्यवस्थापनात निर्णय प्रक्रियेचे महत्त्व सांगा.   [16]

प्र.5) सहकारी निबंधकाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.   [16]

प्र.6) वित्तिय नियोजन म्हणजे काय? सहकारातील अंदाजपत्रक आणि लेखांकन स्पष्ट करा.   [16]

प्र.7) वित्तिय नियंत्रण म्हणजे काय? सहकारातील हाताळणी खर्च आणि खर्च नियंत्रण सविस्तर स्पष्ट करा.[16]

प्र.8) सहकारी अंकेक्षणाचे उद्देश्य आणि महत्त्व स्पष्ट करा.   [16]

प्र.9) सहकारी अंकेक्षकाचे अधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.   [16]

[5515]Ext.-310
T.Y. B.Com. (External)
COST AND WORKS ACCOUNTING
(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a)   State whether the following statements are true or false.   **[5]**

   i)   Cost pool is like Cost centre.

   ii) Variable overhead is a peroid cost.

   iii) Job costing and contract costing are the forms of specific order costing.

   iv) Service costing is a form of operation costing.

   v)   By-products are produced incidently in addition to the joint products.

   b)   Fill in the blanks :   **[5]**

   i)   Bad debts is an example of _____ overheads.

   ii) _____ overhead rate used in those units in which all product utilize same amount of time in each department.

   iii) In contract accounting, the total loss if any, is transferred to _____ account.

   iv) In process costing each process is treated as a separate _____.

   v)   Operating cost is the cost incurred for providing _____.

Q2) Distinguish between Traditional Product Costing Approach and Activity Based Costing Approach and explain the types of cost drivers.   **[20]**

<div align="center">OR</div>

Explain the various methods of costing.

<div align="right">*P.T.O.*</div>

Q3) Write short notes on (Any Four) :   **[20]**

    a)   Elementwise classification of overheads.

    b)   Types of overhead rates.

    c)   Machine Hour Rate.

    d)   Cost Plus Contract.

    e)   Features of Service Costing.

    f)   Abnormal loss.

Q4) You are supplied with the following information of Ravalgoan Ltd. Ranjangaon, for the year ended 31-3-2017, from which work out the production hour rate of recovery of overheads in Depts. 'A', 'B' and 'C'. **[20]**

Particulars	Total	Production Depts.			Service Depts.	
	₹	A	B	C	D	E
		₹	₹	₹	₹	₹
Factory Rent	12000	2400	4800	2000	2000	800
General overheads	3600	100	2100	800	300	300
Indirect Materials	5900	1200	2000	1000	1300	400
Machinery Depreciation	5000	2500	1600	200	500	200
Electric lighting	4000	800	2000	500	400	300
Total	30500	7000	12500	4500	4500	2000
Estimated working Hours		1750	3000	1125	-	-

Expenses of Service Depts. 'D' and 'E' are to be apportioned as per Simultaneous Equation Method as under.

Particulars	A	B	C	D	E
Service Dept. 'D'	30%	40%	20%	-	10%
Service Dept. 'E'	10%	20%	50%	20%	-

Q5) a)   A firm of building contractor began to trade on 1-4-2016. The following was the expenditure on the contract for Rs. 4,00,000. **[15]**

Particulars	₹
Materials issued to contract	50,000
Plant used for contract	20,000
Wages	71,000
Other expenses	10,000

Cash received on account to 31-3-2017 amounted to ₹ 1,44,000/-. The work certified was ₹ 1,80,000/-. Of the plant and materials charged to the contract, plant which cost ₹ 4,000/- and materials which cost ₹ 3,000/- were lost. On 1-3-2017 plant which cost ₹ 3,000 was returned to stores. The cost of work done but uncertified was ₹ 1,500/- and material costing ₹ 2,500/- were in hand on site.

Charge 15% depreciation on plant and take to the Profit and Loss Account $\frac{2}{3}$ of the profit received. Prepare a Contract Account, Contractee's Account and Balance Sheet from the above particulars.

b) The finished product of a factory has to pass through three process 1, 2 and 3. During August 2017 data relating to this product was as shown below : **[15]**

Particulars	Process 1	Process 2	Process 3	Total
Basic Raw Material ₹ (10,000 units)	6,000	-	-	6,000
Direct Material added ₹	8,500	9,500	5,500	23,500
Direct Wages ₹	4,000	6,000	12,000	22,000
Direct Expenses ₹	1,200	930	1,340	3,470
Production Overheads ₹ (absorbed as a percentage of direct wages)	-	-	-	16,500
Output units	9,200	8,700	7,900	-
Normal Loss %	10	5	10	-
Scrap value of Normal loss per unit ₹	0.20	0.50	1.00	-

There was no stock at the beginning or at the end of any process. You are required to prepare :-

i)   Process '1' Account.

ii) Process '2' Account.

iii) Process '3' Account.

iv) Abnormal Loss Account.

v)   Abnormal Gain Account.

OR

b) From the following data calculate the cost per running mile of Road Lines Transport Co. Raipur. **[15]**

Particulars

Mileage run (annual)	15,000 miles
Cost of vehicle	₹ 7,50,000/-
Road Licence (annual)	₹ 22,500/-
Annual Insurance	₹ 21,000/-
Annual Garage Rent	₹ 21,750/-
Supervision and Salaries (annual)	₹ 72,000/-
Driver's wages per hour	₹ 30/-
Cost of fuel per litre	₹ 60/-
Miles run per litre	20 miles
Repairs and Maintenance (per mile)	₹ 2.00/-
Tyre Allocation per mile	₹ 1.00/-
Estimated Life of vehicle	1,00,000 miles

Charge interest at 10% p.a. on the cost of vehicle. The vehicle run 20 miles per hour on an average.

✦ ✦ ✦ ✦

[5515] Ext.- 311

T.Y. B.Com. (External)

STATISTICS

BUSSINESS STATISTICS

(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*

Q1) Attempt <u>any five</u> of the following :   **[5×2=10]**

   a) State addition theorem of probability.

   b) Define independence of two events.

   c) Define the partition of sample space.

   d) State additive property of Poisson distribution.

   e) If $X \rightarrow B(n,p)$ with $E(X) = 42$ and $Var(X) = 14$ then find the value of n and p.

   f) Compute $15\ P_2$.

Q2) Attempt <u>any four</u> of the following :   **[4×5=20]**

   a) If A and B are any two events defined on the sample space Ω with $P(A)=0.8$, $P(B) = K$ and $P(A\cup B) = 0.9$, then find the value of K,

     i) When A and B are independent events,

     ii) When A and B are mutually exclusive events.

   b) The average number of misprints per page of a book is 3.0. Assuming the distribution of number of misprints to be Poisson. Find

     i) The probability that a particular book is free from misprints.

     ii) Number of pages containing more than one misprint if the book contains 100 pages.

   c) State the p.d.f. of normal distribution. State its mean and variance. Define standard normal variate.

   d) Define : Type I error, Type II error

   e) Describe Mann-Whitney test.

Q3) Attempt <u>any four</u> of the following :   [4×5=20]

a)   The joint p.m.f. of (x,y) is $P(x,y) = \dfrac{(x^2 + y^2)}{20}; \begin{array}{l} x = -1,1 \\ y = -2,2 \end{array}$

$= 0$; otherwise

verify whether (x,y) are independent or not?

b)   The joint p.m.f. of (x,y) is $P(x,y) = \dfrac{(2x + 5y)}{42}; \begin{array}{l} x = 1,2 \\ y = 1,2 \end{array}$

$= 0$; otherwise

obtain conditional probability distribution of y given $(x = 2)$.

c)   Define :   i)   Level of significance

ii)   Critical region

iii)   P-value

d)   Describe Kolmogorov-Smirnov test.

e)   A unbiased coin is tossed 3 times. A person receives Rs.X^2, if he gets X number of tails in all. Find his expected gain.

Q4) Attempt <u>any two</u> of the following :   [2×10=20]

a)   i)   Describe the test procedure of large sample test for equality of two population means.

ii)   A sample of 400 electric bulbs from company A, gave an average life 1225 hours with a standard deviation 42 hours, where as sample of 200 bulbs from company B gave an average life 1265 hours with a standard deviation 60 hours. can we say that the two companies are producing bulbs of same average life. Use 5% level of significance.

b) i) Describe the test procedure of large sample test for equality of two population proportions.

ii) A certain factory runs in two shifts. A sample of 1000 items selected from production of first shift gave 52 defective items. However a sample of 700 items selected from production of second shift gave 45 defective items. Can we conclude that proportion of defective items in the first shift is less than that of second shift? Use 5% level of significance.

c) A health club advertised a weight reduction program and claimed that on the average participants in program loses weight in 6 months. A person wanted to verify the claim. The club allowed him to select randomly the records of 10 participants about their weight before and after the program. The data were as follows :

Participant No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Weight before	120	125	115	119	130	123	122	127	128	118
Weight after	111	114	107	112	120	115	112	120	119	112

Do the data support claim of the health club? Use 1% level of significance.

d) The following table shows the classification of 1200 workers in a factory according to the disciplinary action taken by the management and their promotional experience.

Promotional Experience

Disciplinary Action	Promoted	Not promoted
Non-offenders	100	258
Offenders	42	800

Test whether the promotional experience is independent of disciplinary action. Use 5% l.o.s.

Q5) Attempt <u>any two</u> of the following :   [2×15=30]

a)   If X→N(30, 4) then find

P(X≤30), P(X≤34), P(X≥32), P(28≤X≤32), E(Y) and Var (Y) for

$Y = \dfrac{X-30}{2}$.

b)   i)   Explain the Chi-Square test for testing goodness of fit.

ii)   The table below gives the number of accidents that occurred in the certain factory on the various days of a particular week.

Day	Sun.	Mon.	Tue.	Wed.	Thurs.	Fri.	Sat.
No. of accidents	6	4	9	7	8	10	12

Test at 5% level of significance, whether the accidents are uniformly distributed over the different days.

c)   i)   For a certain normal distribution, exactly 8% of items are below 40 and 90% of items are below 60. Find the mean and standard deviation of the distribution.

ii)   Two random samples are drawn from normal populations are given below:

Sample I   : 20, 16, 26, 27, 23, 22, 18, 24, 25, 19.

Sample II : 17, 23, 32, 25, 22, 24, 28, 31, 33, 20, 22.

Test whether the two populations from which above samples are drawn have the same variance. Use 2% level of significance.

[5515] Ext.-312
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS ENTREPRENEURSHIP
(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the guidlines for selection of New Project. Explain the role of project identification. **[20]**

Q2) Explain in detail the steps taken by Government to solve the problems of Small Scale Industries. **[20]**

OR

Explain the elements of identification of Entreprenical opportunities. **[20]**

Q3) a) Explain the financial incentives for small scale industries and Tax Concession. **[10]**

b) Explain the functions of SIDBI. **[10]**

OR

a) Explain the start up, stability and growth phases of Small Enterprise management. **[10]**

b) Explain the term "Business Sickness". State causes of Industrial sickness. **[10]**

Q4) Explain the elements to be considered while preparing Project Report to start Small Scale Unit. **[20]**

Q5) Write short notes (Any Two) : **[20]**
a) Capital Investment for Small Scale Industries.
b) Guidelines for preparing business plan.
c) Turn around strategies.
d) Project Audit.

✦✦✦

P128

[5515] Ext.-312
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS ENTREPRENEURSHIP
(2013 Pattern) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]*   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   *1)*   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
            2)   सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
            3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) नवीन प्रकल्प निवडीबाबतची मार्गदर्शक तत्वे स्पष्ट करा. प्रकल्प शोधण्याची भुमिका स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) लघु उद्योगांच्या समस्या सोडविण्यासाठी शासनाने योजलेले उपाय सविस्तर स्पष्ट करा.   **[20]**

किंवा

उद्योजकता विषयक संधी ओळखण्याबाबतची मुलतत्वे स्पष्ट करा.

प्र.3) अ)   लघु उद्योगांना पुरवली जाणारी वित्तीय प्रलोभने आणि कर सवलती स्पष्ट करा.   **[10]**

ब)   भारतीय लघु उद्योग विकास बँकेचे कार्य विशद करा.   **[10]**

किंवा

अ)   लघु उद्योग व्यवस्थापनातील प्रारंभिक, स्थिर व वृद्धी अवस्था स्पष्ट करा.   **[10]**

ब)   व्यावसायिक आजारपण संकल्पना स्पष्ट करा. औद्योगिक आजारपणाची कारणे सांगा.   **[10]**

प्र.4) लघु उद्योग सुरू करण्यापुर्वी प्रकल्प अहवाल तयार करताना कोणते घटक विचारात घ्यावे लागतात ते स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**

अ)   लघु उद्योगाकरीता भांडवली गुंतवणूक
ब)   व्यावसायिक आराखडा तयार करण्याच्या मार्गदर्शनपर सुचना
क)   स्थित्यंतर कार्यवाही व्युहरचना
ड)   प्रकल्प अंकेक्षण

[5515] Ext.-313

T.Y. B.Com. (External)

MARKETING MANAGEMENT - II

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

   1)   *All questions are compulsory.*

   2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is 'Social Marketing'? Explain the recent trends in 'Social Marketing'.

                                                                   [16]

Q2) What is 'Marketing Strategy'? Explain the competitive 'Marketing Strategy'.

                                                                   [16]

OR

What is 'Marketing Organisation'? What are the factors affecting 'Marketing Organisation'.

Q3) a)   Write a detail note on types of Agricultural Products.   **[8]**

     b)   What are the features of 'Social Marketing'?   **[8]**

                                          OR

     a)   What are problems in 'International Marketing'?

     b)   What are the 'Sales Forecasting Techniques'?

Q4) Distinguish between 'Manufactured Goods Marketing' and 'Agricultural Goods Marketing'.   **[16]**

Q5) Explain the difference between 'International Marketing' and 'Domestic Marketing'.   **[16]**

OR

What is meaning of 'Globalisation'? Explain the impact of Globalisation on Marketing.

Q6) Write short notes (Any Two) :   **[20]**

     a)   Objectives of Sales Quota.

     b)   Marketing in 21st Century.

     c)   Trade Marks Act - 1999.

     d)   Benchmarking.

                                 ✦✦✦   *P.T.O.*

P129

[5515] Ext.-313
T.Y. B.Com. (External)
MARKETING MANAGEMENT - II
(2013 Pattern) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
            2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
            3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) सामाजिक विपणन म्हणजे काय? सामाजिक विपणनातील नवीन प्रवाह स्पष्ट करा.   [16]

प्र.2) विपणन व्युहरचना म्हणजे काय? स्पर्धात्मक विपणन व्युहरचना स्पष्ट करा.   [16]

किंवा

विपणन संघटन म्हणजे काय? विपणन संघटनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.3) अ)   कृषी उत्पादने प्रकार यावर सविस्तर टिप लिहा.   [8]
       ब)   सामाजिक विपणनाची वैशिष्ट्ये सांगा.   [8]

किंवा

अ)   आंतरराष्ट्रीय विपणनातील समस्या स्पष्ट करा.
ब)   विक्री पुर्वानूमान तंत्रे कोणती?

प्र.4) निर्मिती वस्तू विपणन आणि कृषी वस्तू विपणन यातील फरक स्पष्ट करा.   [16]

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय विपणन व स्थानिक विपणन यातील फरक स्पष्ट करा.   [16]

किंवा

जागतिकीकरणाचा अर्थ सांगा. जागतिकीकरणाचा विपणनावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]

अ)   विक्री हिस्सेखानीची (कोटा) उद्दिष्ट्ये
ब)   21 व्या शतकातील विपणन
क)   व्यापारी चिन्ह अधिनियम 1999
ड)   मापदंड निर्धारण

[5515] Ext.-314
T.Y. B.Com. (External)
AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
1) *Question No. 1 is compulsory.*
2) *Attempt any five from question no. 2 to 8.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Take a brief account of institutional land reforms and their impact since 1991 in India. **[20]**

Q2) Explain in detail, the role of Agriculture in Indian economy. **[16]**

Q3) What is 'Minimum Support Prices'? Discuss the impact of minimum support prices declared during planning period. **[16]**

Q4) Critically examine the Role of 'MGNREGA' in solving the problem of Rural unemployment. **[16]**

Q5) Explain the broad highlights of Industrial Growth in India since 1991. **[16]**

Q6) Answer in brief :
    a)   Explain social security and welfare measures implemented by Government since 1991. **[8]**
    b)   State the causes of Industrial disputes. **[8]**

Q7) Explain the role of 'IFCI' in industrial Finance since 1991. **[16]**

Q8) Write short notes on :
    a)   Problems of Public Enterprises. **[8]**
    b)   Problems of Sugar Industry in India. **[8]**

✦ ✦ ✦ ✦

P130

[5515] Ext.-314

T.Y. B.Com. (External)
AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :– 1) प्रथम प्रश्न अनिवार्य आहे.
    2) प्रश्न क्र 2 ते 8 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
    3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) 1991 पासून भारतातील संस्थात्मक जमीन सुधारणा आणि त्यांच्या प्रभावाचा सविस्तर आढावा घ्या.[20]

प्र.2) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भुमिका सविस्तर स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.3) किमान आधारभूत किंमती म्हणजे काय? नियोजन काळात जाहीर केलेल्या किमान आधारभुत किमतींच्या प्रभावाची चर्चा करा.   **[16]**

प्र.4) ग्रामीण बेरोजगारीची समस्या सोडविण्यासाठी 'मनरेगा'च्या (MGNREGA) भुमिकेचे टिकात्मक परीक्षण करा.   **[16]**

प्र.5) 1991 पासून भारतातील औद्योगिक वृद्धीची ठळक वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.6) थोडक्यात उत्तरे लिहा.
  अ) 1991 पासून सरकारने अंमलबजावणी केलेले सामाजिक सुरक्षा आणि कल्याणकारी उपाय स्पष्ट करा.   **[8]**
  ब) औद्योगिक संघर्षांची कारणे सांगा.   **[8]**

प्र.7) 1991 पासून औद्योगिक वित्त पुरवठ्यातील भारतीय औद्योगिक वित्तीय महामंडळाची (I.F.C.I.) भुमिका स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.8) थोडक्यात टिपा लिहा.
  अ) सार्वजनिक उपक्रमांच्या समस्या   **[8]**
  ब) भारतातील साखर उद्योगाच्या समस्या   **[8]**

[5515] Ext.-315

T.Y. B.Com. (External)
DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
Defence Production and Management in India
(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
   1)   *All questions are compulsory.*
   2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 words each (any ten) :   **[20]**

   i)   Define economic warfare.

   ii)   Define sustainable development.

   iii)   Define public good.

   iv)   Write any two features of strategic planning.

   v)   Write any two characteristics of India's industrial policy.

   vi)   State the meaning of budgetary perspectives.

   vii)   What do you mean by mixed economy?

   viii)   Define zero budgets.

   ix)   Define Threat perception.

   x)   Write any two elements of war.

   xi)   Define National power.

   xii)   What are the sources of War Finance?

   xiii)   Write any two limitations of Defence management.

Q2) Answer in 300 words each (any one) :   **[20]**

   i)   Write a note on the evolution of information warfare in defence planning.

   ii)   Explain the problems of indigenous defence production.

Q3) Answer in 300 words each (any one) :   **[20]**

   i)   Explain role of private sector in India's Defence production.

   ii)   Describe structure and functions of Ministry of Defence.

Q4) Answer in 150 words each (any two) :   **[2×10=20]**

   i)   Do you think "Defence and Development" go side by side? Explain.

   ii)   Describe importance of ration during war in the battle zone.

   iii)   Discuss Challenges to financial management during war.

Q5) Answer in 150 words (any two) :   **[2 × 10 = 20]**

   i)   Explain importance of economic warfare in achieving national objectives.

   ii)   Discuss structure of India's defence budget.

   iii)   Discuss about the effects of war on society.

✦✦✦✦

P131

[5515] Ext.-315

T.Y. B.Com. (External)
DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
Defence Production and Management in India
(2013 Pattern)(Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/ |एकूण गुण : 100

सूचना :–
1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भांसाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) [20]

i) आर्थिक युद्धपद्धती व्याख्या द्या.

ii) शाश्वत विकास व्याख्या द्या.

iii) पब्लिक गुडची व्याख्या द्या.

iv) सामरिक नियोजनाचे कोणतेही दोन घटक लिहा.

v) भारताच्या औद्योगिक धोरण ठरावाचे कोणतेही दोन घटक लिहा.

vi) बजेटरी पर्स्पेक्टिव अर्थ नमुद करा.

vii) मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?

viii) शुन्य आधारित अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.

ix) धोक्याविषयीची संकल्पना व्याख्या द्या.

x) युद्धाचे कोणतेही दोन घटक लिहा.

xi) राष्ट्रीय शक्ती व्याख्या द्या.

xii) युद्धनिधी उभारण्याचे स्रोत कोणते?

xiii) संरक्षण व्यवस्थापनाच्या कोणत्याही दोन मर्यादा लिहा.

प्र.2) 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

    i)   संरक्षण नियोजनातील माहितीची भुमिका यावर टिप लिहा.

    ii)   संरक्षण उत्पादनातील मुख्यतः स्वदेशी तंत्रज्ञानाबाबतच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3) 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

    i)   भारताच्या संरक्षण उत्पादनातील खाजगी क्षेत्राची भुमिका स्पष्ट करा.

    ii)   संरक्षण मंत्रालयाची रचना आणि कार्य विशद करा.

प्र.4) 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

    i)   संरक्षण विरूद्ध विकास सिद्धता हे दोन्ही परस्पर पुरक आहे. स्पष्ट करा.

    ii)   युद्ध क्षेत्रातील पुरवठा व्यवस्थेचे महत्त्व विशद करा.

    iii)   युद्धकाळातील वित्तिय व्यवस्थापनातील आव्हाने या विषयी चर्चा करा.

प्र.5) 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

    i)   राष्ट्रीय उद्दिष्ट्ये साध्य करण्यासाठी आर्थिक युद्धपद्धतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

    ii)   भारतीय संरक्षण अर्थसंकल्पाचा आराखडा यावर चर्चा करा.

    iii)   युद्धाचे समाजावरील परिणाम चर्चा करा.

🏝️ 🏝️ 🏝️

[5515] Ext.-316

T.Y. B.Com. (External)

INSURANCE TRANSPORT & TOURISM

Insurance , Transport and Clearance - II

(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *Question No.1 is compulsory.*

2) *Solve any five questions from Q. No.2 to Q. No. 9.*

3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Life Insurance. Explain the types of claims.   **[20]**

Q2) Explain the difference between Nomination & assingnment.   **[16]**

Q3) Explain the effects of Privatization and Insurance Business.   **[16]**

Q4) State the provisions under Insurance Act 1938   **[16]**

Q5) Give the meaning of General Insurance and explain the various types of claims of General Insurance.   **[16]**

Q6) Explain the importance of timely payment of insurance premium.   **[16]**

Q7) Explain the provisions under Insurance Amendment Act, 2002   **[16]**

Q8) Explain Record keeping and performance for Insurance Agents.   **[16]**

Q9) Explain the current trends of General Insurance in Global Business.   **[16]**

🏝 🏝 🏝

P.T.O.

P132

[5515] Ext.-316

T.Y. B.Com. (External)
INSURANCE TRANSPORT & TOURISM
Insurance , Transport and Clearance - II
(2013 Pattern) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/   /एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहे.

2)   प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 9 यापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

3)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) आयुर्विम्याची व्याख्या द्या. वेगवेगळ्या प्रकारचे दावे स्पष्ट करा.   [20]

प्र.2) वारसनोंद आणि मुखत्यार पत्र यातील फरक स्पष्ट करा.   [16]

प्र.3) विमा व्यवसायावर होणारे खासगीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.   [16]

प्र.4) विमा कायदा 1938 मधील तरतुदी सांगा.   [16]

प्र.5) सर्वसाधारण विम्याचा अर्थ सांगा आणि सर्वसाधारण विम्यातील विविध प्रकारचे दावे स्पष्ट करा.   [16]

प्र.6) विम्याचा नियमित हप्ता भरण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.   [16]

प्र.7) विमा सुधारणा कायदा 2002 मधील तरतुदी स्पष्ट करा.   [16]

प्र.8) नोंदी ठेवणे आणि विमा एजंटची कामगिरी स्पष्ट करा.   [16]

प्र.9) सर्वसाधारण विम्यामधील जागतिक व्यवसायातील सध्याचे आधुनिक प्रवाह स्पष्ट करा.   [16]

[5515]Ext.-317

T.Y. B.Com. (External)

COMPUTER PROGRAMMING & APPLICATION

3521: Computer Networking and Cyber Security

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

    1)   All questions are compulsory.

    2)   Figures to the right indicate full marks.

    3)   Neat diagram must be drawn whenever necessary.

Q1) Attempt any ten of the following: **[20]**

    a)   List any four components of LAN.

    b)   What is Encryption?

    c)   What is password cracking?

    d)   What is wired Network?

    e)   Write full form of

        i)   SAP

        ii)   IEEE

    f)   Define Computer Network.

    g)   What is authentication?

    h)   What is protocol?

    i)   Write any two differences between ISO-OSI and TCP/IP model.

    j)   Write any two security issues in wireless network.

    k)   What is WAN?

    l)   What is plain and cipher text?

Q2) Attempt any four of following: **[20]**

    a)   What is topology? Explain ring topology.

    b)   Explain in detail concept of Public Key Infrastructure.

    c)   What is NIC? Explain Components of NIC.

    d)   Explain digital signature in detail.

    e)   Explain functions of network layer of ISO-OSI reference model.

Q3) Attempt any four of following: **[20]**

    a)   Explain Infra-red wireless transmission.

    b)   Explain in detail simplex communication.

    c)   Differentiate between UTP and STP.

    d)   Explain IEEE standards.

    e)   Explain current scenario in Information security.

Q4) Write short note on (Any four): **[20]**

    a)   Classfull Addressing.

    b)   Connectionless services.

    c)   E-commerce security.

    d)   Types of NIC.

    e)   Co-axial cable connector.

Q5) a)   Attempt any two of following: **[10]**

       i)   Differentiate between LAN and WAN.

       ii)   Explain stegnography in detail.

       iii)   With suitable diagram explain bluetooth architecture.

    b)   Attempt any two of following: **[10]**

       i)   What is malacious code? Explain types of malacious code.

       ii)   Explain addressing mechanism of IEEE 802.11.

       iii)   What is attack? Explain passive attack in detail.

<div align="center">ℰℰℰ</div>

[5515] Ext.-318

T.Y. B.Com. (External)

BUSINESS ADMINISTRATION

Finance, Production and Operation Functions

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

   1)   *All questions are compulsory.*

   2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Finance function? Explain the importance of finance functions in business? **[20]**

Q2) State various factors influencing the capital structure of a comapany. **[20]**

OR

What is under capitalisation? Explain the causes and effects of under capitalisation. **[20]**

Q3) a) Explain the types of preference shares and its characteristics. **[10]**

    b) What are modern material handling equipments? **[10]**

OR

    a) Explain steps in Financial Planning. **[10]**

    b) Explain the factors affecting production control. **[10]**

Q4) What is Production Planning? Explain objectives and importance of Production Planning. **[20]**

Q5) Write Short Notes on (ANY TWO) : **[20]**

    a) Techniques of Plant layout

    b) Need of Finance

    c) JIT (Just in Time) manufacturing and its advantages.

    d) Duties of Production Manager

P134

[5515] Ext.-318

T.Y. B.Com. (External)

BUSINESS ADMINISTRATION

Finance, Production and Operation Functions

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2)   उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) 'वित्तीय कार्य' (Finance Function) म्हणजे काय? वित्तीय कार्याचे व्यवसायातील महत्त्व स्पष्ट करा.

[20]

प्र.2) कंपनी भांडवल आराखड्यावर प्रभाव पाडणारे विविध घटक स्पष्ट करा.   [20]

किंवा

'न्युनतम भांडवलीकरण' (Under Capitalisation) म्हणजे काय? न्युनतम भांडवलीकरणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.   [20]

प्र.3) अ)   'अग्रहक्क भागाचे' (Preference Shares) प्रकार व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.   [10]

ब)   'आधुनिक माल हाताळणी उपकरणे' (Modern Material Handling Equipment) कोणती?

[10]

किंवा

अ)   वित्तीय नियोजनाच्या (Financial Planning) पायऱ्या स्पष्ट करा.   [10]

ब)   उत्पादन नियंत्रणावर (Production Control) परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.   [10]

प्र.4) 'उत्पादन नियोजन' (Production Planning) म्हणजे काय? उत्पादन नियोजनाची उद्दिष्ट्ये व महत्त्व स्पष्ट करा.   [20]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही –02)   [20]

अ)   यंत्रकुल आराखड्याची तंत्रे (Techniques of Plant Layout)

ब)   वित्ताची गरज (Need of Finance)

क)   'फक्त वेळेत' (Just in Time) उत्पादन व त्याचे फायदे

ड)   उत्पादन व्यवस्थापकाची कर्तव्ये (Duties of Production Manager)

[5515] Ext.-319

T.Y. B.Com. (External)

BANKING & FINANCE

Banking Law and Practice in India

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is paying banker? Explain in detail the statutory protection to paying banker. **[20]**

Q2) Define Banker and Customer. Explain the relationship between banker and Customer. **[20]**

OR

State Banking regulation act 1949 and explain how it is applicable to the co-operative banks?

Q3) a) State precaution to be taken by the banker while advancing against real estate. **[10]**

b) Explain legal measures of recovery of loans. **[10]**

OR

a) State precaution to be taken by the banker while advancing against fixed deposit receipt. **[10]**

b) Explain nonlegal measures of recovery of loans. **[10]**

Q4) Explain characteristics of negotiable instruments. **[20]**

Q5) Write short notes on (any two) : **[20]**

a) Voluntary Amalgamation

b) Noting and protest

c) Rights of collecting banker.

d) Garnishee order.

P135

[5515] Ext.-319
T.Y. B.Com. (External)
BANKING & FINANCE
Banking Law and Practice in India
(2013 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]*   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3)   संदर्भासाठी मुल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) प्रदायी बँक म्हणजे काय ? प्रदायी बँकेला असणारे कायदेशीर संरक्षण सविस्तर स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) बँक आणि ग्राहक यांची व्याख्या द्या. बँक आणि ग्राहक यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.   **[20]**

<div align="center">किंवा</div>

बँक नियमन कायदा 1949 सांगून तो सहकारी बँकांना कसा लागू होतो ते स्पष्ट करा.

प्र.3) अ)   स्थावर मालमत्तेच्या तारणावर कर्ज देताना बँकेने घ्यावयाची काळजी सांगा.   **[10]**

ब)   कर्जवसुलीच्या कायदेशीर उपाययोजना स्पष्ट करा.   **[10]**

<div align="center">किंवा</div>

अ)   मुदत ठेव पावतीच्या तारणावर कर्ज देताना बँकेने घ्यावयाची काळजी सांगा.   **[10]**

ब)   कर्जवसुलीच्या बिगर कायदेशीर उपाययोजना स्पष्ट करा.   **[10]**

प्र.4) चलनक्षम दस्तऐवजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**

अ)   ऐच्छिक एकत्रीकरण

ब)   नोंद आणि निषेध

क)   वसुली बँकेचे अधिकार

ड)   कर्जमुक्तीचा आदेश

[5515] Ext.-320
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS LAWS & PRACTICES
(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Calculator may be used.*

Q1) Define the term trade mark. Explain the procedure for registration of trade mark. Also explain infringement of trade mark.   **[18]**

Q2) Define the term 'Company Auditor'. Explain legal provisions about appointment of company auditor & his duties.   **[18]**

OR

Define the term 'Company Secretary'. What are the qualifications required by company secretary.   **[18]**

Q3) a) Explain meaning & features of service tax.   **[8]**

b) From the following information about a trader from Bihar whose turnover during the year is Rs. 82,50,000 which includes following. Calculate CST payable.   **[8]**

Interstate sales proceeds   82,50,000

It includes

i)   Excise duty   8,00,000

ii) Freight (of this Rs. 50,000 is
     not shown separately in invoices.)   2,50,000

iii) Insurance charges incurred prior
     to delivery of goods   28,000

iv) Installation charges shown separately   20,000

v)   Design charges shown separately   35,000

C.S.T. is 2%. All customers have issued 'C' forms.

OR

P.T.O.

b) Explain meaning & objectives of customs Act. What is confiscation of goods? **[8]**

Q4) State Borrowing powers of the company. Explain the procedure of acceptance of deposits. **[18]**

OR

Define Bonus Shares. State the procedure of issue of Bonus Shares. Explain advantages & limitations of Bonus Shares. **[18]**

Q5) Write short notes on (any two) : **[18]**

a) Mortgage & Pledge

b) Statutory books & Registers

c) Removal of Auditor

d) Interest & Dividend

Q6) Define the term 'Patent'. What are the contents of application for patent. Explain in brief opposition to grant of patent. **[12]**

P136

[5515] Ext.-320

T.Y. B.Com. (External)

BUSINESS LAWS & PRACTICES

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

3) कॅल्क्युलेटर वापरता येईल.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) 'व्यापार चिन्ह' संज्ञेची व्याख्या द्या. व्यापार चिन्हाखाली नोंदणी करण्यासाठीची कार्यपद्धती सांगा. व्यापारी चिन्हाचे उल्लंघनाचे स्पष्टीकरण करा. **[18]**

प्र.2) 'कंपनी हिशेबतपासनीस' संज्ञेची व्याख्या द्या. कंपनी हिशेबतपासनीसाच्या नियुक्तीसंबंधी कायदेशीर तरतुदी सांगा व त्यांची कार्ये सांगा. **[18]**

किंवा

'कंपनी सेक्रेटरी/चिटणीस' ची व्याख्या सांगा. कंपनी सेक्रेटरी पदासाठी आवश्यक पात्रता सांगून त्याचे हक्क सांगा. **[18]**

प्र.3) अ) सेवा कराचा अर्थ व उद्दिष्ट वैशिष्ट्य सांगा. **[8]**

ब) वार्षिक उलाढाल रू. 82,50,000 असणाऱ्या बिहार मधील व्यापाऱ्याचा देय असणारा केन्द्रीय विक्रीकर पुढील माहितीच्या आधारे काढा. **[8]**

रू.

अंतर राज्यीय विक्री

यामध्ये खालील घटकांचा समावेश आहे. 82,50,000

i) अबकारी कर 8,00,000

ii) वाहतूक खर्च (यामधील रू.50,000 बिजकामध्ये

स्वतंत्र दर्शवलेला नाही) 2,50,000

iii) विमा खर्च (वस्तू प्रदान करण्यापुर्वी केलेला) 28,000

iv) स्थापना खर्च (स्वतंत्रपणे दर्शवलेला) 20,000

v) आरेखन खर्च स्वतंत्रपणे दर्शवलेला 35,000

केन्द्रिय विक्री कर 2% आहे. खरेदीदारांनी 'C' फॉर्म दिलेला आहे.

किंवा

ब)   सीमा शुल्क (कस्टम्स ॲक्ट) चा अर्थ व उद्दिष्ट सांगा. मालाची जप्ती म्हणजे काय?   [8]

प्र.4) कंपनीने कर्ज घेण्याचे अधिकार सांगा. कंपन्यांचे ठेवी स्विकारण्याचे नियम सांगा.   [18]

<div align="center">किंवा</div>

'बोनस भाग' संज्ञेची व्याख्या द्या. बोनस शेअरस् देण्याची कार्यपद्धती सांगा. त्याचे फायदे व तोटे लिहा.[18]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [18]

अ)   गहाण व तारण

ब)   कायदेशीर पुस्तके व नोंद वह्या

क)   हिशेबतपासनीसाचे निष्कासन [Removal] (काढुन टाकणे)

ड)   लाभांश व व्याज

प्र.6) 'पेटंट' संज्ञेची व्याख्या द्या. पेटंटसाठी करावयाच्या अर्जामधील समाविष्ट घटक सांगा. 'पेटंट' ला विरोध करण्याची पद्धत थोडक्यात सांगा.   [12]

[5515]Ext.-321
T.Y. B.Com. (External)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
(2013 Pattern) (Paper - III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*
Instructions to the candidates:
    1)   ***All questions are compulsory.***
    2)   ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Define co-operative marketing. Explain the imporatance and scope of co-operating marketing. **[20]**

Q2) Explain the concept of marketing research. State the need and practice of marketing research in co-operatives. **[20]**

<div align="center">OR</div>

What is meant by pricing? State the problems related to Minimum Support Price [M.S.P.]. **[20]**

Q3) a) Write a note on state co-operating marketing federation. **[10]**
    b) State the importance of marketing strategy in co-operatives. **[10]**

<div align="center">OR</div>

    a) State the functions of NAFED. **[10]**
    b) Explain the features of Agriculture produce market (Regulation) Act, 1963. **[10]**

Q4) Explain the objective and basic features of agriculture produce market (Development & Regulation) Act, 2003. (Model Act). **[20]**

Q5) Write short notes on (Any Two) : **[20]**
    a) State the functions of agriculture produce market committee.
    b) State the marketing strategy followed by co-operative service marketing.
    c) Write a note on marketing of poultry co-operatives.
    d) Explain the mechanism of estimating of minimum support price by APMC.

<div align="center">🏝️ 🏝️ 🏝️</div>

P137

5515] Ext.-321
T.Y. B.Com. (External)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
(2013 Pattern) (Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास*]   /एकूण गुण : *100*

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
            2)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) सहकारी विपणनाची व्याख्या द्या. सहकारी विपणनाचे महत्त्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) विपणन संशोधन ही संकल्पना स्पष्ट करा. सहकारामध्ये विपणन संशोधनाची गरज आणि पद्धती स्पष्ट करा.   **[20]**

किंवा

किंमत म्हणजे काय? किमान आधारभूत किमतीसंबंधीच्या समस्या सांगा.   **[20]**

प्र.3) अ)   राज्य सहकारी विपणन संघ यावर टिप लिहा.   **[10]**

ब)   सहकारमध्ये विपणन व्युहरचना याचे महत्त्व सांगा.   **[10]**

किंवा

अ)   नाफेडची कार्ये सांगा.   **[10]**

ब)   कृषी उत्पन्न बाजार (नियमन) कायदा 1963 ची वैशिष्ट्ये सांगा.   **[10]**

प्र.4) कृषी उत्पन्न बाजार (विकास आणि नियमन) कायदा 2003 (आधुनिक कायदा) यांची उद्दिष्ट्ये आणि मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**

अ)   कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची कार्ये

ब)   सहकारी कृषी सेवा विपणनासाठी व्युहरचना सांगा

क)   सहकारी कुक्कुटपालन संस्था

ड)   किमान आधारभूत किंमत निश्चितीची यंत्रणा कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांमधील स्पष्ट करा.

🏝 🏝 🏝

[5515]Ext.-322
T.Y. B.Com. (External)
COST AND WORKS ACCOUNTING
(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
   1)   *All questions are compulsory.*
   2)   *Figures to the right indicate full marks.*
   3)   *Use of calculator is allowed.*

Q1) a)   Fill in the blanks (Any Five):   **[5]**

   i)   The first step in preparing a budget is _____ Forecast.

   ii)   Marginal cost does not include _____ cost.

   iii) The Standards issued by Cost Accounting Standard Board are _____ in nature.

   iv)   Inter-firm comparison facilitates _____.

   v)   Idle Time Variance will always be _____.

   vi)   The Cost Audit Report rules have been framed by the _____ Government.

   b)   State whether the following statements are True or False (Any Five): **[5]**

   i)   P/V Ratio can be improved by selling more Profitable Product.

   ii)   A Budget is both a plan as well as control tool.

   iii) Uniform costing can be applied when the firms are members of the same trade associations.

   iv)   Cost Audit Report covers a period of one Previous Year.

   v)   MIS is System to support decision making function in the organisation.

   vi)   Cost Audit aims at establishing truth and fairness of Financial Statements.

P.T.O.

Q2) Define the term inter-firm comparison. State the advantages and limitations of inter-firm comparison. **[20]**

OR

Explain the term Cost Audit. Explain objectives and advantages of Cost Audit.

Q3) Write Short notes on (Any Four): **[20]**

a) MIS- important tools.

b) Objective of Uniform Costing.

c) Features of Farm Costing.

d) Qualification of Cost Auditor.

e) Components of MIS.

f) Property Audit.

Q4) a) In Hindustan Co. Ltd. Mumbai the sales and profits for the two periods are as given below: **[15]**

Period	Sales	Profit
I	1,00,000	9,000
II	1,20,000	13,000

You are required to calculate,

i)   P/V Ratio

ii)   BEP (Sales)

iii) Profits when Sales are Rs. 1,50,000

iv)   Sales required to earn a profit of Rs. 50,000

v)   Margin of safety in Period - II and

OR

a) From the following data for a 60% capacity, prepare budget for 80% and 100% capacity. **[15]**

Production	60 units
Material cost	Rs. 100 per unit
Direct wages	Rs. 40 per unit
Direct Expenses	Rs. 10 per unit
Factory overheads	Rs. 4,000 (40% Fixed)
Administrative overheads	Rs. 3,000 (60% Fixed)

b) From the following information calculate labour cost variance a labour efficiency variance: **[5]**

Gross Wages direct	Rs. 28,290
Standard hours produced	8,640
Standard rate per hour	Rs.3.00
Actual hours worked	8,200

Q5) a) From the following information calculate **[15]**

i) Material cost variance.

ii) Material Price variance.

iii) Material Usage variance.

iv) Material Mix variance. And verify the results.

Material	Standard			Actual		
	Qty. kg.	Rate Rs.	Amount Rs.	Qty. kg.	Rate Rs.	Amount Rs.
A	400	1	400	200	3.50	700
B	200	2	400	100	2	200
C	200	4	800	300	3	900
	800		1,600	600		1,800

b) Ajay Electrical Ltd. Pune provides you the cost details regarding manufacture of certain products for June 2017. **[15]**

Standard Time per unit of output	10 Hours
Standard Rate per Labour Hour	Rs.8
Actual Monthly products	1,100 Units
Effective hours Worked	11,500 Hours
Idle time	500 Hours
Actual Total Hours Paid	12,000 Hours
Total Wages Payment for the Month	1,20,000

Your are required to find out Various Labour Variances

i) Labour Cost Variance

ii) Labour Rate Variance

iii) Labour Efficiency Variance

iv) Idle Time Variance and verify the result

OR

b) From the following figures, prepare cost statement for crop for the year ending 31st March, 2016: **[15]**

i)	Stock on 1st April 2015-	Crops	1000
		Growing Crops	1500
		Seeds	500
		Fertilizers	1800
	Stock on 31st March, 2016-	Crops	1400
		Growing Crops	1800
		Seeds	400
		Fertilizers	1100

ii) Seeds of Rs. 200 and fertilizers of Rs. 800 purchased during the year.

iii) Crops of Rs. 2,500 sold during the year.

iv) Wages paid during the year Rs. 1,600.

v) Workers and proprietor have consumed crops of Rs. 400 and Rs.300 respectively during the year.

EEE

[5515]Ext.-323

T.Y. B.Com. (External)

STATISTICS

Business Statistics

(2013 Pattern) **(Special Paper - III)**

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

   1)   *All questions are compulsory.*

   2)   *Figures to the right indicate full marks.*

   3)   *Use of statistical table and calculator is allowed.*

Q1) Attempt any five of the following :   **[5 × 2 = 10]**

   a)   Obtain the saddle point for the following game :

$$\text{Player A}\begin{array}{c}\qquad\text{Player B}\\ \begin{bmatrix} 1 & 7 \\ 6 & 2 \end{bmatrix}\end{array}$$

   b)   Explain the term two person zero sum game.

   c)   State the condition that cost function can be determined as maximum function.

   d)   Explain the term 'Most likely time' in PERT.

   e)   State any causes each from the assignable and chance causes.

   f)   State whether each of the following statement is true or false :

      i)   CPM is non-deterministic model.

      ii)   The probability distribution of service rate follows normal distribution in queuing theory.

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following :   [4 × 5 = 20]

a)   Explain the following terms :

   i)   Tolerance limits.

   ii)   Process capability index.

b)   Explain the maxima function with an illustration.

c)   Solve the game with following pay-off matrix by using the principle of dominance.

$$
\begin{array}{c}
\text{Player B} \\
\begin{array}{cccc}
B_1 & B_2 & B_3 & B_4
\end{array} \\
\text{Player A }
\begin{array}{c}
A_1 \\
A_2 \\
A_3
\end{array}
\begin{bmatrix}
1 & 3 & 2 & 7 \\
3 & 4 & 1 & 5 \\
6 & 5 & 7 & 6
\end{bmatrix}
\end{array}
$$

d)   If $C(x) = 12x^4 - 4x^3 + 70x + 12$ is the manufacturer's total cost function, find the

   i)   Average cost

   ii)   Fixed cost

   iii) Variable cost

   iv)   Marginal cost

e) For the following pay-off table, find the optimal strategy by maximax, maximin, Laplace criterion and Hurwicz criterion ($\alpha = 0.8$).

	N_1	N_2	N_3	N_4
S_1	16	11	12	7
S_2	13	12	10	11
S_3	11	12	12	15

Q3) Attempt any four of the following :   **[4 × 5 = 20]**

a) Explain chance and assignable causes.

b) Explain the following terms :

   i)   Expectation of life.

   ii) Arrival rate.

   iii) Utilization factor.

   iv) Queue Discipline.

c) The pieces of cloth in 10 different rolls contain following number of defects :

   3, 0, 2, 7, 4, 2, 1, 3, 7, 1.

   Construct C-chart. Comment on the result.

d) For the following network find all paths and identify the critical path.
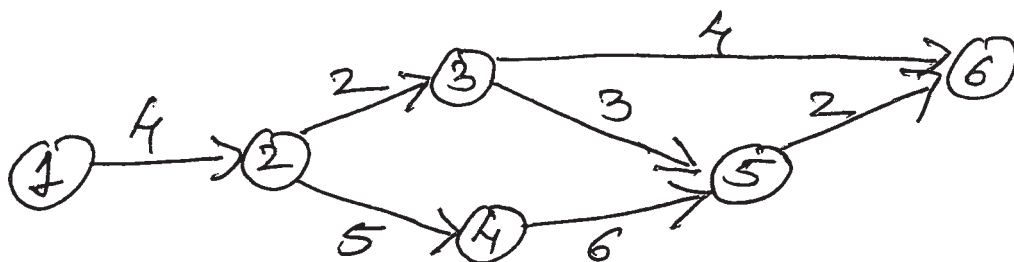
e) Investigate the maxima and minima of the profit function $P(x) = x^3 - 48x + 50$. Also find the maximum value of profit.

Q4) Attempt any two of the following :   **[2 × 10 = 20]**

a) i)   State the purpose of replacement problem?   **[2]**

   ii) The maintenance cost and resale value per year of a machine whose purchase price is Rs. 10,000 is given below :

Year	Maintenance Cost (in Rs.)	Resale Value
2001	2000	7000
2002	2200	5500
2003	2400	4000
2004	2600	3000
2005	2800	2000
2006	3200	1000
2007	3700	1000
2008	4500	500

When should the machine be replaced?   **[8]**

b) A self service employees one cashier at its counter. Ten customers arrive on an average per hour while the cashier can serve 30 customers per hour. Find : **[10]**

   i) Probability that cashier is idle.

   ii) Average time a customer waits before being served.

   iii) Average number of customers in queue.

   iv) Average number of customers in the system.

   v) Probability that a customer has to wait before he gets service.

c) Following is the probability distribution of daily sales of items. **[10]**

Sales	0	5	10	15	20	25
No. of days	2	11	8	21	5	3

Using random numbers given below estimate sales for next 10 days.

35, 52, 90, 13, 23, 73, 34, 57, 35, 83.

Also find average daily sales.

d) The following table gives the activities in a project and other relevant information : **[10]**

Activity	1-2	1-3	1-4	2-5	3-5	3-4	4-6	5-7	6-7
Duration	3	5	4	2	3	7	9	8	9

Find earliest start, earliest finish, latest start, latest finish, total float, free float and independent float for each activity. Also find the critical path.

Q5) Attempt any two of the following :   **[2 × 15 = 30]**

   a)   The demand for cake in the bakery shop may be 25, 26, 27, 28 with
        probabilities 0.1, 0.3, 0.5, 0.1 respectively. Making cost and selling price
        of one cake is Rs. 8 and Rs. 10 respectively. Balance cake is treated as
        waste. Write the pay off matrix for the given situation. Also prepare
        opportunity loss table. How much cake should be make using EOL
        criteria? Verify that the optimal strategy obtained by EMV and EOL
        criterion is same?

   b)   A machine is set to deliver packets of given weight, 10 samples of size 5
        each were recorded as follows :

Sample No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean $(\bar{X})$	15	17	15	18	17	14	18	15	17	16
Range (R)	7	7	4	9	8	7	12	4	11	5

        Construct control chart for mean and range. Also comment on whether
        the process seems to be under control (n = 5, A_2 = 0.577, D_3 = 0,
        D_4 = 2.115).

c) A project has the following activities and other characteristics :

Activity	Time estimates		
	t_o	t_p	t_m
1-2	6	24	6
1-3	6	18	12
1-4	12	30	12
2-5	6	6	6
3-5	12	48	30
4-6	12	42	30
5-6	18	54	30

i) Draw project network and calculate the length and variance of the critical path.

ii) What is the probability that project will be completed within 80 days?

✦✦✦✦

[5515] Ext.-324

T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS ENTREPRENEURSHIP
(2013 Pattern) (Paper - III) (306-g)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:
   1)   *All questions are compulsory.*
   2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Personality'. State and explain the determinants of personality.
                                                                                      [18]

Q2) Explain the following models of organizational behaviour -   **[18]**
   a)   Autocratic Model
   b)   Custodial Model

                            OR

Describe the entrepreneurial personality of Shri. Aditya Vikram Birla.   **[18]**

Q3) a)   Define the term 'group'. Explain the nature of group.   **[9]**
      b)   Distinguish between group and team.   **[9]**
                            OR
      a)   Write a note on 'job analysis'.   **[9]**
      b)   Explain any three types of conflict.   **[9]**

Q4) Define the term 'Stress'. What are the sources of stress?   **[18]**

Q5) Write short notes on (Any Two) :   **[18]**
   a)   Types of team
   b)   Characteristics of organizational development
   c)   Advantages of formal group
   d)   Management by objectives

Q6) Due to globalization, management of a company has decided to implement changes in various departments. But there is resistance to changes by employees. As the cheif manager of a company, how you will manage the resistance to changes?   **[10]**

🏝 🏝 🏝

                                                                          P.T.O.

P140

[5515] Ext.-324
T.Y. B.Com. (External)
BUSINESS ENTREPRENEURSHIP
(2013 Pattern) (Paper - III) (306-g)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* /एकूण गुण : *100*

सूचना :–　1)　सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
　　　　　2)　उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) 'व्यक्तिमत्व' संकल्पनेची व्याख्या द्या. व्यक्तिमत्व ठरविणारे घटक सांगून ते स्पष्ट करा.　**[18]**

प्र.2) संघटनात्मक वर्तनाचे खालील प्रारूप स्पष्ट करा –

　　अ)　हुकूमशाही प्रारूप

　　ब)　पालकत्वप्रधान प्रारूप　**[18]**

किंवा

श्री. आदित्य विक्रम बिर्ला यांचे उद्योजकीय व्यक्तिमत्व वर्णन करा.　**[18]**

प्र.3) अ)　'समूह' संकल्पनेची व्याख्या द्या. समुहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.　**[9]**

　　ब)　समूह आणि संघ यातील फरक स्पष्ट करा.　**[9]**

किंवा

　　अ)　'कार्य विश्लेषण' यावर टीप लिहा.　**[9]**

　　ब)　संघर्षाचे कोणतेही तीन प्रकार स्पष्ट करा.　**[9]**

प्र.4) ताणतणाव संकल्पनेची व्याख्या द्या. ताणतणाव स्त्रोत कोणते ते सांगा.　**[18]**

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)　**[18]**

　　अ)　संघाचे प्रकार

　　ब)　संघटनात्मक विकासाची वैशिष्ट्ये

　　क)　औपचारिक समूहाचे लाभ

　　ड)　उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापन

प्र.6) जागतिकीकरणामुळे कंपनी व्यवस्थापनाने विविध विभागांमध्ये बदल करण्याचे ठरविले आहे. परंतु कर्मचाऱ्यांकडून ह्या बदलांना विरोध होत आहे. कंपनीचे प्रमुख व्यवस्थापक या नात्याने बदलांच्या विरोधाचे व्यवस्थापन तुम्ही कसे कराल?　**[10]**

🌴 🌴 🌴

[5515] Ext.-325
T.Y. B.Com. (External)
MARKETING MANAGEMENT
Advertising Management
(2013 Pattern) (Paper - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Advertising Media. Explain the classifications and characteristics of different Advertising Media. **[18]**

Q2) Explain the different appeals and their significance advertising. **[18]**

OR

Explain the difference between industrial marketing and consumer marketing. **[18]**

Q3) a) Explain the role of advertising in modern business. **[9]**

b) Explain the process of Branding. **[9]**

OR

a) Explain the marketing Research process. **[9]**

b) Explain the logistics function. **[9]**

Q4) What is marketing control? Explain the essential of an effective marketing control system. **[18]**

Q5) Write Short Notes on (Any Two) : **[18]**

a) Types of questionnaire

b) Market targeting

c) Strategies of market targeting

d) Marketing Audit

Q6) Explain the need and functions of warehousing. **[10]**

P141

[5515] Ext.-325
T.Y. B.Com. (External)
MARKETING MANAGEMENT
Advertising Management
(2013 Pattern) (Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
            2)   सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.
            3)   संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

___

प्र.1) जाहिरात माध्यमाची व्याख्या द्या. जाहिरातीच्या विविध माध्यमाचे वर्गीकरण व वैशिष्ट्ये विशद करा. [18]

प्र.2) जाहिरातीमधील आवाहनांचे प्रकार आणि त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.   [18]

किंवा

औद्योगिक विपणन आणि उपभोक्ता विपणन यातील फरक स्पष्ट करा.   [18]

प्र.3) अ)   आधुनिक व्यवसायातील जाहिरातीची भुमिका स्पष्ट करा.   [9]

        ब)   मुद्रांकन प्रक्रिया विशद करा.   [9]

किंवा

        अ)   विपणन संशोधन प्रक्रिया स्पष्ट करा.   [9]

        ब)   पुरवठाशास्त्राची कार्ये विशद करा.   [9]

प्र.4) विपणन नियंत्रण म्हणजे काय? विपणन नियंत्रण प्रक्रिया परिणामकारक होण्यासाठी आवश्यक बाबी विशद करा.   [18]

प्र.5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [18]

        अ)   प्रश्नावलीचे प्रकार

        ब)   लक्ष्य बाजार

        क)   लक्ष्यकेंद्री विपणनासाठीच्या व्युहरचना

        ड)   विपणन लेखापरिक्षण

प्र.6) गोदामाची गरज आणि कार्ये विशद करा.   [10]

ॐ ॐ ॐ

[5515] Ext.-326
T.Y. B.Com. (External)
AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1)   *Question No.1 is compulsory.*

2)   *Attempt any 5 from Q. No.2 to Q. No. 8.*

3)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the recent trends in Indian Agriculture.   **[20]**

Q2) Discuss the comparative advantages and disadvantages of modern means of Irrigation.   **[16]**

Q3) Explain the progress of dairy cooperatives in India since 1991.   **[16]**

Q4) Evaluate the performance of District Central Co-Operative Banks in rural credit since 1991.   **[16]**

Q5) Examine the impact of Industrial Policy 1991 on Indian economy.   **[16]**

Q6) Answer in Brief :

a)   State the measures used by government for balanced industrial development in India since 1991.   **[8]**

b)   State the merits of MNC's.   **[8]**

Q7) Explain the features and Impact of 'SEZ' on Indian economy.   **[16]**

Q8) Write Short Notes on :   **[16]**

a)   Infrastructure and economic development

b)   Problems of public sector investment in infrastructure development.

🏝 🏝 🏝

P142

[5515] Ext.-326
T.Y. B.Com. (External)
AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   प्रथम प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
            2)   प्रश्न क्र. 2 ते 8 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
            3)   उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) भारतीय शेतीक्षेत्रातील अलीकडील प्रवृत्ती स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) आधुनिक जलसिंचन साधनांच्या तुलनात्मक फायद्या–तोट्यांची चर्चा करा.   **[16]**

प्र.3) 1991 पासून भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थांची प्रगती स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.4) 1991 पासून ग्रामीण पतपुरवठ्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांच्या कामगिरीचे मुल्यमापण करा.**[16]**

प्र.5) भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील 1991 च्या औद्योगिक धोरणाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.   **[16]**

प्र.6) थोडक्यात उत्तरे लिहा.
   अ)   1991 पासून भारतातील संतुलीत औद्योगिक विकासासाठी सरकारने केलेल्या उपाय योजना सांगा.
                                                          [8]
   ब)   बहुराष्ट्रीय महामंडळाचे [MNC's] गुण सांगा.   **[8]**

प्र.7) 'विशेष आर्थिक क्षेत्राची' [SEZ] वैशिष्ट्ये सांगून, भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील सेझचा प्रभाव स्पष्ट करा.**[16]**

प्र.8) थोडक्यात टीपा लिहा.
   अ)   पायाभुत सुविधा आणि आर्थिक विकास   **[8]**
   ब)   पायाभुत सुविधा विकासातील सार्वजनिक क्षेत्रातील गुंतवणूकीच्या समस्या   **[8]**

[5515] Ext.-327

T.Y. B.Com. (External)
DEFENCE BUDGETING , FINANCE AND MANAGEMENT
Defence Production And Financial Management in India
(2013 Pattern) (Paper - III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*
Instructions to the candidates:
    1)   *All questions are compulsory.*
    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 words each (any ten)   **[20]**
    i)   Define economic warfare.

    ii)   Define Defence management.

    iii)   What do you mean by mobilization of resources for defence?

    iv)   Define performance budget.

    v)   What do you mean by strategic planning for defence?

    vi)   What is contributory element of defence expenditure?

    vii)   What are the aims of peace time economy?

    viii) Define deficit budget.

    ix)   Write any two war principles.

    x)   Write any two functions of financial advisor.

    xi)   Write any two consequence of defence expenditure.

    xii)   What are the domestic sources of War Finance?

    xiii) What do you mean by non-strategic threats?

Q2) Answer in 300 words each (any one) :   **[20]**
   i)   Analyses India's Defence expenditure since 1947.
   ii)   Explain application of management practices in the armed forces.

Q3) Answer in 300 words each (any one) :   **[20]**
   i)   Write a note on the make in India and defence procurement.
   ii)   Discuss India's structure of Defence budget.

Q4) Answer in 150 words each (any two) :   **[2×10=20]**
   i)   Write a note on the role of foreign collaboration in India's defence production.
   ii)   "Defence vs development" goes by side. Do you agree? Justify.
   iii) Discuss challenges and limitations of defence management.

Q5) Answer in 150 words each (any two) :   **[2×10=20]**
   i)   Explain link between war and economy.
   ii)   Discuss methods of parliament control over India's defence budget.
   iii) Discuss salient features of India's economic system.

P143

[5515] Ext.- 327

T.Y. B.Com. (External)

DEFENCE BUDGETING , FINANCE AND MANAGEMENT
Defence Production And Financial Management in India
(2013 Pattern) (Paper - III)

वेळ : 3 तास/   /एकूण गुण : 100

सूचना :–
    1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
    2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
    3) संदर्भांसाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा)   **[20]**

    i)   आर्थिक युद्धपद्धती व्याख्या द्या.

    ii)   संरक्षण व्यवस्थापन व्याख्या द्या.

    iii)   संरक्षण संसाधनाची गतीमानता म्हणजे काय?

    iv)   कार्याभिमुख अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.

    v)   संरक्षणाचे सामरिक नियोजन म्हणजे काय?

    vi)   संरक्षण खर्चातील योगदानपुरक घटक म्हणजे काय?

    vii)   शांतताकालिन अर्थव्यवस्थेची ध्येये कोणती?

    viii)   डिफिसिट बजेट व्याख्या द्या.

    ix)   युद्धाची कोणतीही दोन तत्त्वे लिहा.

    x)   आर्थिक सल्लागाराची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.

    xi)   संरक्षण खर्चाचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.

    xii)   युद्धनिधी उभारण्याचे स्वदेशी स्रोत कोणते?

    xiii)   असामरिक धोके म्हणजे काय?

प्र.2) 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)   **[20]**

   i)   1947 पासून भारताच्या संरक्षण खर्चाचे विश्लेषण करा.

   ii)   सशस्त्र सेना दलातील व्यवस्थापनाची प्रत्यक्षात अंमलबजावणी स्पष्ट करा.

प्र.3) 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)   **[20]**

   i)   भारत निर्माण आणि संरक्षण गरजांची पुर्तता यावर टिपण लिहा.

   ii)   भारताच्या संरक्षण अंदाजपत्रकाची रचना (आराखडा) याविषयी चर्चा करा.

प्र.4) 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)   **[20]**

   i)   भारतीय संरक्षण उत्पादनातील परकिय सहकार्याची भुमिका यावर टिपण लिहा.

   ii)   संरक्षण सज्जता आणि विकास हे दोन्ही कार्यक्रम आपण एकाच वेळी राबवू शकतो या विधानाशी आपण सहमत आहात का? समर्पक उत्तर लिहा.

   iii) संरक्षण व्यवस्थापनातील आव्हाने आणि मर्यादा यावर चर्चा करा.

प्र.5) 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)   **[20]**

   i)   युद्ध आणि अर्थव्यवस्था यातील संबंध स्पष्ट करा.

   ii)   भारतीय संरक्षण अंदाजपत्रकावर संसदेच्या नियंत्रणाच्या विविध पद्धतींविषयी चर्चा करा.

   iii) भारतीय अर्थव्यवस्थेचे सुप्त वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.

☗ ☗ ☗

[5515] Ext.-328
T.Y. B.Com. (External)
INSURANCE , TRANSPORT AND TOURISM
Insurance , Transport And Clearance
(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]   **[Max. Marks :100**

Instructions to the candidates:

1) *Question No.1 is compulsory.*

2) *Solve any 5 questions from Q. No.2 to Q. No. 9.*

3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Tourism. Explain the factors consider to travel and tourism business.**[20]**

Q2) Explain the functions and working of International Air Travel Agency[IATA].
[16]

Q3) Explain the role of Embassy and weather conditions in Tour Planning.   **[16]**

Q4) Explain the elements and features of logistic management in India.   **[16]**

Q5) Explain the role of Tour and Travel Agents and Marketing of group tours.**[16]**

Q6) Explain the facilities available to International Tourist in Gulf and Dubai. **[16]**

Q7) State and explain the different types of accommodation.   **[16]**

Q8) Explain the different qualities required for Tourism Business.   **[16]**

Q9) Explain the significance of Transport in Indian Economy.   **[16]**

P144

[5515] Ext.-328
T.Y. B.Com. (External)
INSURANCE , TRANSPORT AND TOURISM
Insurance , Transport And Clearance
(2013 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]*   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहेत.

2)   प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 9 यापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

3)   उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) पर्यटनाची व्याख्या द्या. प्रवास आणि पर्यटन विषयक घटक स्पष्ट करा.   **[20]**

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय हवाई प्रवास संस्था [IATA] ची कार्ये आणि कामगिरी स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.3) यात्रा नियोजनात राजदुतावास [Embassy] आणि हवमानाची भुमिका स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.4) भारतातील लॉजिस्टिक व्यवस्थापनाचे घटक आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.5) यात्रा आणि प्रवासी एजंटची भुमिका आणि समुहयात्रा विपणन स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.6) आंतरराष्ट्रीय पर्यटकांसाठी गल्फ आणि दुबई येथे उपलब्ध असणाऱ्या सेवा सुविधा स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र. 7) वेगवेगळ्या प्रकारच्या निवास व्यवस्था सांगा आणि स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.8) पर्यटन व्यवसायासाठी आवश्यक असणारे गुण स्पष्ट करा.   **[16]**

प्र.9) भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये वाहतुकीचे महत्त्व स्पष्ट करा.   **[16]**

[5515]Ext.-329

T.Y. B.Com. (External)

COMPUTER PROGRAMMING & APPLICATIONS

3523 : Software Engineering

(2013 Pattern) (Special Paper-III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

  1) *All questions are compulsory.*
  2) *Figures to the right indicate full marks.*
  3) *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) Attempt any TEN of the following.   **[20]**

  a)   What is software?

  b)   What is operational Feasibility?

  c)   What is module?

  d)   Define physical and abstract systems.

  e)   Define Decision tree.

  f)   Why Software testing is important?

  g)   What are attributes?

  h)   What is software Risk?

  i)   Define the term software quality.

  j)   What is system analysis?

  k)   Define co-ordinate module.

  l)   What is entity?

Q2) Attempt any FOUR of the following. [20]

   a) What are the merits and demerits of Incremental model.

   b) Explain various types of modules.

   c) What is Software Engineering? Explain different characteristics of Software.

   d) Explain principles of testing.

   e) Explain alpha and beta testing.

Q3) Attempt any FOUR of the following. [20]

   a) Explain Structure chart in detail with example.

   b) Explain different types of cohesion.

   c) Explain in detail mapping cardinality.

   d) Enlist various components of data dictionary.

   e) Describe logical DFD with suitable diagram.

Q4) Write short note on any FOUR of the following. [20]

   a) Spiral model

   b) Feasibility Study

   c) ERD

   d) Equivalent Partitioning

   e) Unit testing

Q5) a) Solve the following case study [10]

Consider a company which is offering certain discount on the total amount of purchase. If the purchase amount is >10,000 and the customer is making the payment within 10 days then 3% discount is offer on the total invoice amount. If the total purchase amount is <10,000 and the payment is made within 10 days then the total of 2% discount is offer and the total amount is <5000 and the person is paying within 10 days, then no discount is offer on the invoice. If the person is taking more than 10 days to pay then he has to pay full invoice amount.

     i)   Draw Decision Tree

     ii)   Draw Decision Table

b) Solve the following case study [10]

Consider a 'college admission system'

     i)   Draw ER diagram.

     ii)   Draw context level DFD.

⊙⊙⊙⊙